

**XII. ERDÉLYI TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI
KONFERENCIA
BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
TÖRTÉNELEM FILOZÓFIA KAR
TÖRTÉNELEM SZAK**

BARTHA ZOLTÁN

**A GYERÓFFY CSALÁD TÖRTÉNETE
AZ ELSŐ OKLEVELES EMLÍTÉSTŐL 1541-IG**

**KOORDONÁLÓ TANÁR: DR. RÜSZ-FOGARASI
ENIKŐ, DOCENS**

KOLOZSVÁR

2009.MÁJUS 15-1

Bartha Zoltán: A Gyerőffy család története

A LEGENDÁS MÚLT

Kalotaszegen igen népszerű az a két legenda, amit az alábbiakban elmondok. Ezek egy régen élt nagymultú család tagjairól szólnak, és amely család története ezen dolgozat tárgyát képezi. A napsugarak mind valami lándzsák törtek át a fák lombkoronáján. Madárdal és egy közeli csermely csörgedezése zavarta csak meg a csendet. Ám hirtelen megelevenedett az erdő. Egyre erősödő kürtszó és lódobogás hallatszott. A félreccapódó ágak közül egy csodaszép szarvas ugrott a tisztásra, majd szélesebben továtűnt. Hatalmas agancskoronáján megcsillant a fény és úgy tűnt mintha a csillagok és a fogyó holdvilág akadt volna reá. A szarvas nyomában egy daliás lovas vágatott. Díszes ruházata és drága fegyverzete előkelő származásról árulkodott. Már úgy tűnt, hogy utoléri a szarvast azonban azt mintha a föld nyelte volna el, oly hirtelen eltűnt. A lovas még fel sem ocsúdatott és lovával együtt ő is a mélybe zuhant. Azóta a lakosság azt a helyt Gyerőffy szöktetőnek nevezi, és az öregek még ma is mutogatják a ló patáinak nyomát a szakadék szélén.

A közeli havasok bérceit még hó fedte, de a falvakban már a Húsvétot ünnepelték. Mákófalva lakosságának apraja nagyja is a kis fehér templomban áldotta Istent. A békességes hangulatot hirtelen fegyverek csörgése zavarta meg, és a templomajtót betörve, katonák rontottak be Isten Házába. Élükön egy daliás nemesember állt, pajzsán ágaskodó szarvas, agancsa között csillag és félhold volt. Nem törődve a pap és a gyülekezet könyörgésével, felragadták a legszebb pártás leányt és kacagva elvágattak. Így nem hallhatták a pap átkát: pusztuljon ki a dölyfös úr egész nemzetsége. A pap átka hamarosan be is teljesült és ma már csak az emlékü maradt meg a dölyfös Gyerőffy uraknak.

De kik is voltak a Gyerőffyek és mennyi valóság áll a legendák háttérében? Nos, erre szeretnék választ találni.

A KEZDET

Nagy Iván szerint¹ a Mikola nemzetség őse Gyerő fia Mikola volt, és tőle ágaztak le a nemzetséget alkotó családok (Gyerőffy, Kemény, Kabos, Mikola és Radó családok). Ezzel szemben Kemény János² a nemzetség ősapjának Mikolát teszi meg, és neki voltak a fiai Gyerő, Kemény, Kabos és Radó, a hasonló nevű családok ősapjai. Mindezzel szemben úgy Engel

---

¹ Nagy Iván: *Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblázatokkal- I- IX kötet*. Budapest, 1857- 1868. 466 o.

² Kemény János: *Önéletírás és válogatott levelek*- kiadja V. Windisch Éva. Budapest, Magyar Századok kiadó, 1959. 32 o.

Bartha Zoltán: A Győrffy család története

Pál,³ mint Jakó Zsigmond⁴ továbbmegy és a nemzedéket rokonságba hozza az ugyancsak Kolozs vármegyei Farnasi Veres, Boczi, Tamásfalvi, Valkai és Bikali Vitéz családok alkotta Tamásfalvi-Veres nemzetséggel. Mindkét szerző Makkai Lászlónak, a "Századok" folyóirat 78/1944-es számában megjelent "Honfoglaló magyar nemzetségek Erdélyben" című cikkére alapoznak. A későbbi Kolozs vármegye keleti része, ahol a fentebb említett nemzetségek birtokaik voltak, a világi közigazgatás szerint Bihar vármegyéhez, egyháziilag pedig a Nagyváradi püspökséghez tartozott. Így feltételezhetően a két nemzetség is e tájakról érkezhetett ide a terület benépesítése során. Birtokaik történetéből kiderül, hogy szállásterületük kezdetben nem volt nagy, de az erdőirtások és betelepítések révén jelentősen megnövekedett. Sajnos a kevés megmaradt adat, és ezek ellentmondó tartalma lehetetlenné teszi a pontos leágazási táblázat felvázolását. Ez sem Makkainak, sem Csánki Dezsőnek⁵ nem sikerült. Mindezekkel ellentétben Győrffy György szerint⁶ a Mikola nemzetség törzsgyökeres Kolozs vármegyei nemzetség, amely valószínűleg a honfoglalás során telepedett le Kalotaszegen. A Mikola és a Tamásfalvi-Veres nemzetségek közös eredetére utalhat az a tény is, hogy birtokaik szomszédosak voltak, de az is hogy mindegyik család ugyanazt a címet használta: egy aranykoronából felágaskodó szarvast agancsai között csillaggal és félholddal.

Van olyan vélemény is, mely szerint a Mikola nemzetség román eredetű lenne. Ilarion Pușcariu szerint⁷ a Győrffy család román eredetű, mivel a család első okleveles említése 1260-ban Mikola de Kalota volt. Neki volt a fia Gerő, a Győrffy család őse, valamint Mihály, Jakab, János, Kemény és Miklós. Szerinte Jakab fiától: Istvántól származott a Kabos család. István de Kabosnak három fia volt: Radó, István és Péter. Ennek az utóbbi Istvánnak két fia volt: György és Péter, aki a Kemény család őse. Sajnos nem tudjuk Pușcariu honnan vette ezt az oklevelet és mi alapján állította össze a családfát. Ezért közlését csak igen erős fenntartásokkal kezelhetjük.

A Mikola nemzetségre utaló talán első hiteles okleveles utalás egy, 1297-ből való oklevél, melyet III. András (1290-1301) magyar király adott Győrő fia Miklós mesternek adott. Az adománylevel szerint a

---

³ Engel Pál: *Középkori magyar genealógia*.

⁴ Jakó Zsigmond: *A Farnasi Veres család – Emlékkönyv Imreh István nyolcvanadik születésnapjára*. Kolozsvár 1999.

⁵ Csánki Dezső: *Magyarország története földrajza a Hunyadiak korában*. 270 o.

⁶ Győrffy György: *Az Árpád kori Magyarország történeti földrajza. III. ik kötet*. 251 o.

⁷ Ilarion Pușcariu: *Date istorice la familiile nobiliare române*. Sibiu, Editura Asociațiunea Culturală, 1892- 1895. 63 o.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

király Miklós mesternek adományozza a hűtlen Roland (vagy Loránd) erdélyi vajda minden elkobzott jószágát. Az oklevél szerint a király kijelenti, hogy Miklós mester őt gyermekkorától, mikor külföldön élete veszedelemben volt (inde ab ineunte etate nostra pueriti, dum exteris in oris sortem fortunam nostram periclitari contigit, lateri nostra ingiter adherendo...), hűségesen szolgálta. Trónra jutása után, mikor a lázadók hada körbevette és királyi rangjához méltatlanul fogságba került, Miklós ki vele együtt tűrte a szenvedéseket, éjt és napot egygőtéve, agg korát és szinte megtört erejét nem kímélve keresztül tört a lázadók seregein és őt kiszabadította. Ezután hívei élén a király ellen fellázadt Loránd erdélyi vajda (1294) ellen a leghasznosabb segítséget nyújtotta (Dum... rebellium manu circumverenti, indignam regio nostro honori et sanguini subiremus custodiam, in tanta cordis nostri amaritudine ipse Nicolaus fidus antea iam miseriarum et perpesarum imiuriarum socius, non dies non noctes estimando, neque nite sue, út iam senilis, viribusque iam fere fractis parcendo, medios rebellium cuneas viriliter summaque animi constancia perrumpens, moxque fidelium nonnullorum nostrorum stipatus auxilio, brevi post alme libertatis nobis restituerit auram...). Az oklevél Kemény József un. Fehér kódexében található⁸ meg és a „Századok” 1884-es számában Dr. Szabó Károly közlésében jelent meg először.⁹ Ugyancsak a „Századok” 1888-as számában Bunyitai Vince közöl néhány érdekes adatot a Mikola, és az ezt alkotó családokkal kapcsolatban. Eszerint 1294. május 23-án III. Endre tekintélyes sereggel érkezett Adorján vára alá, melyet az ellene fellázadt Tamás fiak védtek, köztük Loránd erdélyi vajda is. A király általános támadást intézett a vár ellen ám ez erős ellenállást tanúsított és a király legkiválóbb harcosai estek el (Gúdkeled nembeli István, a király apródja, Páter, Kompold fia, Sinka, Tamás címes fia, Miklós, Stepk fia és mások). Ekkor Mikola, Kalotai Gerő fia állt a csapatok élére és új rohamot intézett a vár ellen. Gerő úr székhelye Gyerőmonostoron volt ahol ősi családi monostoruk állt. Annyi bizonyos, hogy a Gerők, mint már IV. Béla hívei versengésben álltak a Borsákkal és most Adorján vára alatt, Gyeróffy Mikola akár bosszúból, akár dicsőségtől hajtva, áttört a falakon és így a vár III. Endre birtokába került. A kivégzett Loránd erdélyi vajda birtokait a király hálából Gyeróffynek adta. A szerző III. Endre egy 1297-es oklevelére alapoz, mely ugyancsak Kemény József un. Fehér kódexében található. Azonban ezeket az okleveleket és időrendi sorrendben ezt követőeket is Jakó Zsigmond

---

⁸ Kemény József: *Notitia historiae diplomatica arhivi Capituli Albensis. Cibinii, 1836.*

⁹ *Századok- a Magyar Történelmi Társulat közlönye, Budapest, 1883-tól.*

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

hamisítványoknak tartja. Az "Erdélyi okmánytár"¹⁰ második kötetében közölt oklevelek között van egy, valószínűleg 1315 augusztusa, és 1316 augusztusa között kiadott oklevél.¹¹ Eszerint Móric fia: Miklós erdélyi vajda főbenjáró ítélettel sújtja Mikola fia: János fiait, Gerew magisztert és Mihályt, továbbá három szerviensüket, amiért kifosztották Demeter fia Pál, Chol Miklós fia András, valamint Zumurduki Pál fia János falvait, 200 ménesbeli és 50 betört lovat, 1000 szarvasmarhát, ökröt, tehenet, barmot hajtottak el. Továbbá azért mert Demeter fia Pált és unokatestvérét Illés fia Jánost még be is börtönözték. Az oklevelet Jakó Zsigmond Kemény József hamisítványának tartja, mely 1832-ben készülhetett több, régebbi oklevél felhasználásával (említés történik az erdélyi káptalan 1329. Június 27-i oklevelére). Ugyanez a helyzet az 1318. Január 16-i (f. II. p. Oct. Epiph. Dom.) oklevél esetében is.¹² Eszerint a Clusmonostora-i Szűz Mária egyház konventje előtt Mikola fia János fia Gereó, testvérei Mihály és Kemény nevében is tiltja Zumurduk-i néhai Pál fia Jánost attól, hogy Szentmiklós határában azt a birtokrészt, melyet néhai nagyapjuk, Mikola eladott az apjának, néhai Pálnak, elidegenítse Chol Miklósnak, mivel az régtől fogva Szentmiklós falu határához tartozik. Jakó szerint ez az oklevél történeti forrásként használhatatlan mivel már szövege is elárulja az újkori hamisítvány tényét.

Hasonló a helyzet az 1329. Június 13-i (Thorda, f. III. p. Penth.) oklevéllel is.¹³ Eszerint Tamás erdélyi vajda Thorda-n tartott közgyűlésén, miután Demeter fia Pál, Chol Miklós fia András és Zumurduk-i Pál fia János bemutatták Móric fia Miklós erdélyi vajda főbenjáró ítéletét, az Erdély részi nemesek kötelezték Mikola fia János fia Gereó magisztert, hogy az időközben elhunyt testvére, Mihály nevében is szolgáltasson a felpereseknek elégtételt. Az oklevél ugyancsak 1832 táján készült, eredeti szövegeket felhasználó hamisítvány.

Hogy valóban hamisítványokkal állunk szemben, arra az 1329. Június 27-i (in reg. Ladislai) oklevél figyelmes tanulmányozása ad választ. Eszerint az erdélyi káptalan bizonyítja, hogy Tamás erdélyi vajda és Zonuk-i ispán nevében Mihály alvajda a június 13-i Tordai közgyűlés határozatának megfelelően kiegyezett Mikola fia János fia Gereó magiszterrel a Móric fia Miklós egykori vajda ítéletével kapcsolatosan. Hűséges szolgálataiért Tamás vajda visszaadja Gereó magiszternek és elhunyt testvérének, Mihálynak a kezébe került birtokait, aki ezért és

---

¹⁰ Jakó Zsigmond: *Erdélyi okmánytár, II. kötet 1301-1339*. Magyar Országos Levéltár, Budapest 2004.

¹¹ U.o.-247.sz

¹² U.o.-284.sz

¹³ U.o.-648.sz

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

feje váltságdíjaként tíz dénár penszával számított 70 magyar arany márkát fizet a vajdának dénárban, vagy becsűben, mégpedig Mihály alvajda kezéhez két részletben, mégpedig Fahídon július 18-án (XXII. d. datarum prezentium) és augusztus 1-én (in quid. Prime solutionis). A határidő elmulasztása esetén az összeg kétszerese fizetendő. Jakó Zsigmond szerint ez az oklevél is csak Kemény József tákolmánya, mely azzal a céllal készült, hogy családja múltjának színesebbé tételét szolgálta. Az oklevél valószínűleg 1832-ben készült a hatalmaskodást részletező, kitalált betoldással és az 1329. június 13-i közgyűlésen létrejött megegyezés, valamint a Mihály alvajda 1330. május 11-i oklevelének a felhasználásával melyeket valószínűleg a Bethlen család levéltárából ismert. Az így keletkezett szöveg érezhető egyenetlenségei, zavarosságai és értelmetlenségei mellet is valószínűtlen, hogy Meggyesi Móric fia Miklós vajda (1315. Augusztus-1316. December) főbenjáró ítéletének foganatosításával a felperesek másfél évtizedig, vagy akár Szécsényi Tamás vajdaságának kezdetéig (1321) vártak volna. A késői hamisítás mellet egymagában is döntő érv, hogy az oklevél Suky Mihály alvajdát Szécsényi Tamás vajda bizalmas embereként szerepelteti, noha a csanádi káptalan 1329. augusztus 1-i okleveléből¹⁴ minden kétséget kizáróan bizonyítható, hogy Tamás vajda ezekben a napokban valóságos pusztító hadjáratot folytatott bosszúból korábbi alvajdájának birtokai és emberei ellen. Igaz, hogy a kettejük közötti konfliktus elég gyorsan rendeződött, és Suky Mihály 1330. május 11-én ismét Szécsényi Tamás helyettese, de a későbbi hamisító nem ismerte a két személy közötti konfliktust, és ez leleplezi tákolmányát. Mivel nem tudjuk, hogy Kemény József mit hagyott változatlanul és mit módosított kisebb vagy nagyobb mértékben a felhasznált szövegekből, akkor járunk el helyesen,¹⁵ ha az oklevelek teljes tartalmát hamisnak vesszük, vagy legalább is fenntartással kezeljük. Mindezeknek célja az volt, hogy a Kemény család hírnevét és ősiségét kellett volna kihangsúlyozniuk.

Talán az első, teljesen hitelesnek mondható oklevél 1322. december 31-én (f. VI. a. Oct. Nat. Dom.) íródott. Eszerint az erdélyi káptalan bizonyítja, hogy Mikola fia János fia Miklós magiszter és László, János nevű testvérük nevében is, előttük kötelezték magukat, hogy Mihály nevű testvérüket, amikor ezt kívánja, más jószágaikban egyenlő értékű birtokrészrel kártalanítani fogják azért, mert Szentmiklós nevű birtokát, békeegységüknek megfelelően, átengedte Gyeró magiszternek, Jakabnak, Keménynek, Miklósnak és Jánosnak az anyjuk és jobbágyaik megölése, Dezmér nevű birtokuk elpusztítása és más jogtalanságaik

---

¹⁴ Er. Okmt. 658. sz.

¹⁵ U.o. 654.sz magyarázat-szövege szerint

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

jóvátételeként.¹⁶ Az Anjou-okmánytárban¹⁷ közölt, 1315-ből való oklevél szerint Mikola fia Miklós Kolozs vármegyei szolgabíró. Talán ő az első, aki ilyen magas államhivatali állást betölt. Őt majd a család számos nemzedéke fogja követni a vármegye politikai vezetésében.

ÖNÁLLÓ ÚTON

Sajnos az oklevelek hiányában nem tudjuk megállapítani a Mikola nemzetséget alkotó családok szétválásának pontos időpontját. Ám egy, 1337. Május 1, Tordán kiadott oklevél már külön említi Gyerew-t, mind Mikola fia János: fia Jakab testvérét. Eszerint Tamás erdélyi vajda és Zonuk-i (Szolnoki) ispán bizonyítja, hogy az erdélyi részek nemességének összessége számára május 1-jén, Tordán tartott közgyűlésre a fentebb említett Jakab nem jelent meg. Itt kellett volna számot adnia arról, hogy apósával, néhai Elephanti Dezső komesszel közösen (de akit erővel kényszerített erre), megrohanta, kifosztotta és lerombolta Szentegyedi Wos Miklós szentegyedi birtokát. Innen 40 kancát és csikót hajtott el veje, Jakab számára, ugyanakkor a felperes két szerviensét megölte és mindezzel 300 márka kárt okozott.¹⁸ Jakab azonban sem ezen, sem a következő, május 15-i közgyűlésen sem jelenik meg, noha Péter erdélyi alvajda birsággal is sújtotta. A november 8-ára és a december 2-ai közgyűlésen sem jelent meg az alperes, ezért újabb bírságokat róttak ki reá mivel lehetetlenné tette a bíraskodást. A december 10-ei, Tordára összehívott erdélyi nemességi közgyűlésen Wos Miklós kéri, hogy mivel az alperes többszöri felszólításra sem volt hajlandó megjelenni a közgyűlésen, a kolozsmonostori konvent kiküldött tanúja jelenlétében a vajda emberei, három soron következő megyei vásáron -(Kolozsváron, január 8-án, Bonchidán, január 13-án és Dész váron január 14-én)- tegye közhírré, hogy Gyerew testvére, Jakab 1338 február 9-én Szentimrén köteles a vajda előtt a Wos Miklós elleni perben megjelenni.¹⁹ Végül hogyan végződött a pereskedés sajnos az oklevelek hiányában talán sosem fogunk választ kapni. Egy 1339. május 10-én, Zemplénben kiadott oklevél Gerő fia Mihályról tesz említést. Eszerint Mihály, mint az országbíró bírságszedője Choni Mózes

---

¹⁶ U.o. 445.sz-átirat a kolozsmonostori konvent 1444.január 31-i oklevelében. A Kemény család levéltárában, valószínűleg hibás másolással a XVIII. Századból.

¹⁷ Anjou-kori oklevéltár. - Főszerkesztő Kristó Gyula, Budapest-Szeged, 1990-től. Anjou IV. 178.sz

¹⁸ W. Kovács András, Valentiny Antal: *A Wass család cegei levéltára*. Kolozsvár, az Erdélyi Múzeum- Egyesület kiadása, 2006. 227. o, 41. sz.

¹⁹ U.o. 42, 43, 44, 45, 46 számok

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

fiát a lefizetett birságról nyugtatja.²⁰ Ugyancsak 1339-ben keltezett egy másik oklevél (1339. szeptember 15- Albe, in oct. virg. gloriose) mely szerint Tamás magiszter az erdélyi egyház órkanonokja és András erdélyi püspök általános helynöke Szamosfalvi Mykola fia János fiait: Gereu-t, Kemen-t, Jánost és Miklóst makacskodóknak nyilvánítja. A fentebb említettek bár megjelentek előtte Imre fia: Imre Ernee-i nemes keresetének a meghallgatására, melyben anyja leánynegyede fejében 200 márkát követelt tőlük becsúben, de a végső döntést megalapozatlan kifogásokkal halogatni igyekeztek. Jakab nevű testvérüket azonban, minthogy többszöri idézésére még csak meg sem jelent, perveztséssel sújtja.²¹

Egy 1350. szeptember 16-án kiadott oklevélben a kolozsmonostori konvent jelentést tesz I. Lajos (1342- 1382) királynak, hogy az Almás nevű patak melletti Banka nevű birtok, valamint Kendermező, Galpuna és Kettősmező nevű birtokok Brassai Jakab tulajdonát képezik. Az oklevél azért fontos mivel megemlíti a birtokok szomszédjait is: ezek között van Gereu és Jakab is.²² 1356. október 6-án a kolozsmonostori konvent előtt, Gereu fia: János, Bedecs nevű Bihar vármegyei birtokát Monostori Jakab fiának: Istvánnak négy márkáért zálogba adja.²³ 1372.április 3-án Imre erdélyi vajda, Ottó kolozsmonostori apát panaszára a Kolozs vármegyei nemesek ülésén megvizsgáltatta vásárhelyi Gerew fia: János ügyét. Erre azért kerül sor, mivel János erőszakkal elvette az apát egyik jobbágynak a lovait és azt meg is sebesítette. Az ítélet szerint János köteles volt a jobbágnak két lovat és két forintot adni. Ugyanakkor az apát jegenyei jobbágynak több lovat, kecskét és ruhaneműket volt köteles adni.²⁴ 1376. november 26-án a kolozsmonostori konvent bizonyítja, hogy Vásárhelyi Gyeró fia: János és Monostori Jakab fia: Miklós Kolozs vármegye törvénye előtt kiegésznek. Eszerint Gyeró fia: János azt a keresetet, amit 58 forintot érő két elvett lova miatt Monostori Miklós ellen indított, letette, míg Miklós kötelezi magát, hogy osztályleveleket, melyek szerint Bedecs helység egy fele néhai Vásárhelyi Keménynek jutott, a kolozsmonostori konventben Gyeró fia: János javára hitelesen átíratta.²⁵ Egy 1381. december végén

---

²⁰ Anjou-kori okmánytár. –szerkeszti Nagy Imre. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia könyvkiadó- hivatala, 1883. III. kötet, 552 o, 365 sz.

²¹ Er. Okmt. 1045 sz.

²² Anjou- kori okmánytár- szerkeszti Nagy Imre. V. kötet, 403 o, 245 sz.

²³ Uo. VI. kötet, 503 o, 315 sz.

²⁴ Beke Antal: *A kolozsmonostori bencés apátság jegyzőkönyvei*. Budapest, Athenaeum Társaság Könyvkiadója, 1898. 121 o.

²⁵ Történelmi tár, a Magyar Történelmi Társulat közvetítése mellet kiadja a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága. Budapest, 1878-tól. Az Erdélyi Múzeum eredeti okleveleinek kivonatai- 1887-es számban

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

kiadott oklevél külön említi Dezméri Mikolát és Monostori Jakab fia: Jakabot, akik megegyeznek bizonyos adóságok törlesztését illetően.²⁶

Ezek szerint a Mikola nemzetséget alkotó családok valamikor a 14. század közepén önállósodnak és veszik fel a későbbiekben ismerté vált családneveket és előneveket: Szamosfalvi és Dezméri Mikola, Monostori Kemény valamint Vásárhelyi Geróffy.

A FELEMELKEDÉS GÖRÖNGYÖS UTJÁN

A középkor viszonylag zárt társadalmában annak volt lehetősége a társadalmi ranglétrán felemelkedni, aki a kardot vagy az író tollat a többiekénél jobban forgatta, egyházi pályára lépett, vagy sikeres házasságot kötött. Ilyen képességekkel rendelkező tagjai adták meg az első lökést, mint a Farnasi Veresek, mint pedig a Tamásfalviak, Valkaiak és a Bikali Vitézek kiemelkedéséhez is.²⁷

Ezek sorát Valkai Pál fia: Miklós deák nyitotta meg, aki Macska Domokos hűséges embere volt, az írások 1358-tól emlegetik az oklevelek, mint alvajdai protonotáriust. A források 1368-tól már Lackfi Miklós, majd 1372-től Lackfi István vajda ítélőmesterének mondják Miklós deákot, aki ezután Lackfi Imre nádor protonotáriusa lesz. Nem tudjuk, hogy mint a Lackfi család familiárisa mennyivel gyarapította családjá vagyona, csak arra van adat, hogy 1378-ban a Nádas- patakon malmot akart építtetni. De nem is az anyagi haszonszerzés lehetősége jelentette az igazi hasznot, hanem az, hogy Miklós deák révén ezek a családok kapcsolatba kerültek a nagy, országos szintű politikai élettel. Miklós deák két fia közül valószínűleg Péter egész életét a család birtokán élte le. Fontosabb szerepet János játszott, aki valószínűleg a Pelsőci Bebekek familiárisa élete nagy részét Erdélytől távol, valószínűleg Budán és a királyi kíséret tagjaként külföldön élte le. De e kapcsolatoknak köszönhetően nem csak a Veres család emelkedett a társadalmi ranglétrán, hanem maga után húzta a nemzetséget alkotó többi családot is. Ezt igazolja, hogy a konsztanci zsinaton részt vevő Zsigmond király (1387-1437) 1415. május 19-én címerlevelet adott udvari vitézének, Tamásfalvi Gergely fia: Györgynek, a későbbi Bikali Vitéz család őseinek. György Ozorai Pipó familiárisaként emelkedett fel a társadalmi ranglétrán és vett részt

---

²⁶ A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei- kivonatokban közzéteszi és a bevezető tanulmányt írta Jakó Zsigmond. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1990. 9 sz.

²⁷ Jakó Zsigmond: *A farnasi Veres család*. In Emlékkönyv Imreh István nyolcvanadik születésnapjára. Kolozsvár, az Erdélyi Múzeum- Egyesület kiadása, 1999.- az ebben a fejezetben, a Farnasi Veres, Tamásfalvi, Bikali Vitéz valamint Valkai családok tagjaira vonatkozó adatok ebből a tanulmányból vannak kiemelve 211-231 oldalak

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

ennek Itáliai és balkáni csatáiban. A címert nem csak magának és testvéreinek szerezte meg, hanem osztályos atyafiságának és egész rokonságának is kifejezetten biztosította a címer használatát. Úgy látszik, a Mikola-rokonsághoz tartozó családok éltek is az alkalommal, mert mindnyájan ugyanezt a címerképet használták. Ez a vérségi közösség egykori totemállata, a szarvast ábrázolta amint arany koronából kiemelkedik, agancsai között félhold és csillag. Nocsak, mintha ismerős lenne ez a kép valahonnan. Mintha egy szarvast úzó lovag pajzsán díszelgett egykoron. Úgy tűnik, az egyik legendának van valós alapja. Vagy mégse? Talán csak a címert igazoló legendáról lenne szó. Valószínűleg igen. Mindezzel ellentétben báró Kemény Józsefnek egészen másképpen írja le értekezésében²⁸ a címer keletkezésének módját. Ő a címerben megjelenő szarvas eredetét arra vezeti vissza, hogy Kemény Lőrinc minden akadályokat megvetve, halálos betegségben kínlódó királyának az orvosi segítséget szarvasi gyorsasággal hozta meg. Hogy mindez csak Kemény József fantáziája szülte mese, arról maga az eredeti oklevél keltezése vall. És miért volt szükség akkor egy ilyen mesére: nos azért, hogy ezzel is növelje családja tekintélyét és kihangsúlyozhassa fontosságát.

A címerkép az idők során többször is átalakult, a szarvas teste fokozatosan kiemelkedett a koronából, ám ennek ellenére napjainkig ugyanazt a kompozíciót őrizte meg: aranykoronából kiemelkedő szarvas, agancsai között csillag és félhold.

Ugyanezt a címert használta a Gyeróffy család is, amely ennek a rokonságnak köszönhetően bekerült az országos politikai körforgásba. Ezt igazolja, hogy Zsigmond királyt 1433-ban, Rómába elkísérő csapat tagja között van Gyeróffy László és György is, akiket 1469-ben az oklevelek, mint vajdai embereket említenek. Ugyancsak a kíséret tagja Gyerómonostori Kemény István, aki 1456-1457 között erdélyi alvajda lesz, valamint Kabos György, aki 1468-ban, mint királyi ember szerepel.²⁹

Úgy tűnik a családnak először a szamosfalvi előnevet viselő tagjai kapcsolódtak be az országos politikai életbe, míg a másik, vásárhelyi előnévvel bíró Gyeróffyék megmaradtak a vármegyei köznemesi szinten. Szamosfalvi Gerew fiai: István, László és Gergely először egy, a Kolozsmonostori Konventben megőrzött, 1430-ból való végrendelet

---

²⁸ Báró Kemény József: *Heraldikai értekezés a Magyargyerómonostori Kemények címerében levő szarvasról*. In Tudományos Gyűjtemény, Budapest, 1830. VI. 3 -5 o.

²⁹ Századok- 1903-es szám. 907 o.: Wertner Mór: *Zsigmond király kísérete Rómába 1433-ban*.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

töredékben szerepelnek, Mikola fiai: János, László és Miklós társaságában. Eszerint Losonczi Bán fia: László özvegye, Katalin végrendeletében a fentebb említett személyeket nevezi ki birtokai és árvái oltalmazására.³⁰ Ugyanabban az évben István és László, egész rokonságuk nevében tiltakozik az ellen, hogy Iklódi Beke fia: Miklós és Vitéz Bertalan a Keresztesen levő, Kigyóvelge nevű birtokukat elfoglalták.³¹ Egy 1431. május 4-ke után kiadott oklevél szerint Szamosfalvi Gerew fia: István és Györgyfalvai Henke Balázs, a néhai Zegew Mihály fia: néhai Miklós halálával a másik Zegew-i Mihály fia: Keresztyén fiának: Péternek a birtokába jutott javak ügyében, fogott bírák útján kiegyezett néhai Zalaházai István feleségével, az említett Páter leányával, Annával.³² István testvére, László neve egy igen értékes oklevélben bukkan fel újra. 1437. július 6-án az erdélyi nemesség képviselőjében Zarkad-i Benedek fia: László, Szamosfalvi Gerew fia: László, Swk-i Benedek és Farnasi Dénes megegyezik az erdélyi részekben felkelt magyar és román parasztság képviselőivel: Alpreth-ről való Byro Lászlóval, Vince bíróval, Bana Lászlóval és Lozonch-i Desew Magyarbogáti jobbággyával: Antallal. A töredékes szövegben említve van Lépes György erdélyi püspök, Chaak-i László erdélyi vajda, Loránd erdélyi alvajda, Thamásy-i Henrik és Kwsal-i Jakch Mihály székely ispánok, az Alpreth határában levő Bábólna hegye, a dézsmafizetés és a szent királyoktól kapott szabadságok.³³ A megállapodásra az után került sor, hogy Zsigmond, nagyratörő politikai tervei megvalósítása miatt állandó pénzhiánnyal küzdött. Ezen sem az elzálogosítások, sem a gyakori pénzrontások nem segítettek. Ezért Lépes György erdélyi püspök, a rossz pénzre való tekintettel három éven át vonakodott elfogadni a jobbágyoktól járó egyházi tizedet, majd mikor a pénz hirtelen megjavult, az egész hátralékot e jó dénárban követelte, míg az ellenszegülőket kiközösítette. Ez robbantotta ki a 15. század legnagyobb magyarországi parasztmozgalmát, a Budai Nagy Antal nevéhez kapcsolt 1437. évi erdélyi felkelést, amely sötét árnyékként zárja le Zsigmond uralkodását.³⁴

A felkelés góca Erdély északi részében volt (Kolozs, Doboka és Belső-Szolnok vármegyék), de átterjedt Szatmárra és a Nyírségre is. Az események 1437 júniusában kezdődtek, amikor az erdélyi parasztsereg a Belső-Szolnok megyei Alparét falu mellett, a Bábólna- hegyen elsáncolta magát, és követeket küldött Csáki László erdélyi vajdához. A

---

³⁰ KMKJ 25 sz.

³¹ KMKJ 26 sz.

³² KMKJ 80 sz.

³³ KMKJ 88 sz.

³⁴ Engel Pál *Beilleszkedés Európába a kezdetektől 1440-ig.* 345 o

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

vajda kivégeztette a követeket, de miután belátta, hogy egyelőre nem tudja megadásra bírni őket, egyességet kötött velük. Az egyezményt július 6-án szabályos békekötés formájában rögzítették a kolozsmonostori konvent előtt. Ennek megkötésében valószínűleg a szamosfalvi Gyeróffyék igen érdekeltek voltak, mivel a felkelés az ők birtokaikra is kiterjedt.

Azonban a nemesség egy pillanatig sem gondolta komolyan a szerződésben foglaltak betartását (az egyházi tized mérséklése, a földesúrnak járó kilenced eltörlése, szabad költözködéshez való jog, szabad végrendelkezés a jobbágyság számára is, évenként összehívandó parasztyűlés, amely a visszaéléseket lett volna hivatott megvizsgálni és a vétkes nemeseket megbüntetni). Szeptember 16-án, Kápolnán (Belső-Szolnok megye) unióra, azaz szövetségre lépett egymással Erdély három politikai rendje: a magyar nemesség, a szászok és a székelyek, kölcsönös segélynyújtásra kötelezve magukat, főleg a parasztság ellen. Október 6-án újabb egyességre került sor, ezúttal a Doboka megyei Apátiban, ezt 10-én hitelesítette a kolozsmonostori konvent. Noha nagy vonalakban megegyezik a július 6-ival, itt már nem esik szó az évenként összehívandó parasztyűlésről. 1437 decemberében Zsigmond meghal egy időben a nemesség ellentámadásba lendült és 1438. január végén beveszik Kolozsvárt (amely a felkelők oldalán állt), megtorlásul a város elveszti összes kiváltságát, míg lakosait jobbágysorba taszítják. Az elfogott parasztszereket Tordán kivégezték, a közembereket pedig csonkítással büntették.³⁵

Szamosfalvi Gyeróffy László valószínűleg 1438-ban halt meg, mivel egy, 1439. február 9-én kiadott oklevél már az özvegyéről tesz említést. Eszerint Szamosfalvi Gerew fia: László özvegye: Margit, aki a néhai Geewch Mihály leánya, és Gerew fia: György kölcsönösen ügyvédül vallja egymást. A többi ügyvédül vallott személy között van Mikola János és Vásárhelyi Gerew fia: Miklós is.³⁶ A ketten házasságából két fiú: Antal és István, valamint egy leány: Potenciána született. Ugyanakkor ezzel az oklevéllel ellentmond egy, 1439. március 12-én kiadott. Eszerint Gyerómonostori Kabos László fia: István fia: Kemény, más személyek mellett ügyvédjének vallja Szamosfalvi Gerew fia: Lászlót is.³⁷

László testvérének, Istvánnak sajnos nem ismerjük az elhalálozási évét. A györgyfalvi Henke Annával kötött házasságából³⁸ két fia: János és László, valamint egy Katalin nevű leánya született. 1439. február 13-án Gerewvásárhelyi László Szamosfalvi István fiára: Jánosra és Lászlóra

---

³⁵ Uo. 346 o

³⁶ KMKJ 117 sz.

³⁷ KMKJ 136 sz.

³⁸ KMKJ 764 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

bízva perei továbbvitelét.³⁹ Eszerint a két testvér 1439-ben már nagykorúnak számított, ha szegényebb rokonuk rájuk bízhatta peres ügyei rendezését. Mindezeket figyelembe véve, a két testvér közvetlenül 1420 előtt születhetett. Egy ugyancsak azon év február 13-án kiadott oklevél szerint Szamosfalvi István fia: János ügyvédjéül vallja: Vásárhelyi Lászlót, Miklóst és Györgyöt, Indali Gergelyt, Somai Sylet, Rethy-n lakó Mihályt, Jánost és Kelement, Inaktelkén lakó Ceda Pétert, valamint familiárisait: Nagy Benedeket és Kelement.⁴⁰ Gerew fiai: László és István testvére, György az 1439-ben feljegyzett esemény után 1441. november 21-én bukkan fel újra. Ekkor Szamosfalvi György és János, László és Antal nevébe is tiltják Keresztesi Andrást és Jakabot, attól, hogy keresztesi (Doboka megye) birtokrészüket elzálogosítsák Szentiványi Péternek.⁴¹ Egy 1450. május 19-én kiadott oklevél szerint Gerew fia: György, Szamosfalvi Gerew fia: László fia: János, László (az oklevélire tévedett, ezek István gyerekei), István és Antal kölcsönösen ügyvédül vallják egymást, valamint Dávid szolnoki fő esperest, Máté erdélyi püspök káplánját: Miklóst, János és Mihály káplánokat és az Igen-i plébánost: János borostyánost. Az egyházi személyek mellett a perlekedők Szamosfalvai Mikola Jánost, Vásárhelyi Gerew fia: Jánost, Zwchak-i Mátyást, Zwchak-i Porkoláb Pált, Somai Gergelyt, Moch-i Sandrin fia: Gáspárt, Thewke-i Páttert, Szamosfalván lakó Reth Kelement és Haranglábi Albertet, valamint Gerew fia: Antal familiárisát: Barnabást is ügyvédüknek vallják.⁴² 1450. november 18-án György, valamint János és Mihály (?), Swk-i Benedek, Mikola János, Solyomkew-i Erdek János Thwr-i Lőrinc és Nowa-i Fülöp, mint közbírák vesznek részt egy, Botházai Kakas Imre és Hozywazo-i János közötti perben.⁴³ György utoljára 1454-ben szerepel az oklevelekben. Eszerint január 19-én Szamosfalvi Gerew fia: néhai Gergely fia: György, Antal nevében is, valamint néhai István fia: János és testvére László nevében is, Keresztes (Doboka megye) prédiumbeli birtokrészüket 70 arany forinton zálogba adja Iklódi Beke fia: néhai György fia: Mártonnak és Beke fia: Miklós fia: Bekének.⁴⁴ A kevés adat arra enged következtetni, hogy György élete nagy részét Erdélytől távol, valószínűleg a királyi udvarba élte le és csak élete végén kerülhetett ismét haza. Az 1450-es oklevélbe található elég nagyszámú, és magas beosztású egyházi személy, valamint az a tény, hogy az

---

³⁹ KMKJ 119 sz.

⁴⁰ KMKJ 120 sz.

⁴¹ KMKJ 347 sz.

⁴² KMKJ 829 sz.

⁴³ KMKJ 922 sz.

⁴⁴ KMKJ 1126 sz.

Bartha Zoltán: A Gyerőffy család története

---

oklevelek nem említik sem feleségét, sem gyerekeit, arra enged következtetni, hogy György egyházi személy lehetett.

Egy, 1439. február 21-én kiadott oklevél Szamosfalvi Gerew fia: Miklóst említi. Eszerint Gyerőmonostori Kabos Péter fia: Tamás saját apja és más személyek mellet (Szamosfalvi Mikola János, Gyerőmonostori László, Radó, György és Kabos András) ügyvédjéül vallja Szamosfalvi Gerew fia: Miklóst is.⁴⁵ Azonban ilyen személy nem szerepel az Engel Pál által megszerkesztett Gyerőffy – családfán.⁴⁶ Az évszámokat figyelembe véve valószínűleg a már említett György, László és István testvéréről lehet szó, azonban a kevés adat miatt ezt a megállapítást csak fenntartásokkal kezelhetjük. Gerew fia: Miklós nevével egy 1440. május 27-én kiállított okmányban találkozunk újra. Ekkor Gyerőmonostori Kemény István más személyek mellet, az említett Miklóst is ügyvédjének vallja.⁴⁷ Ugyanilyen rejtélyes az 1444. június 27-ei okmányban szereplő Gerew fia: András is akit, György mellet Szamosfalvai Gerew fia: Antal vall tanújának.⁴⁸ Ő is testvér Istvánnal, Miklóssal, Lászlóval és Györggyel, vagy talán a vásárhelyi ág tagja lennének?

Szamosfalvi Gerew fia: István fia: János valószínűleg 1420 előtt születhetett. 1439-ben Vásárhelyi László perei képviselőtét reá, és testvére, Lászlóra bízta. Azon év december 11-én Ews-i János és István az ő nevében is tiltja Albert királyt (1438-1440) és Erzsébet királynét, Echellew, Kisenyed, Achellew, és Mihálcfalva (Fehér megye) felé az eladományozásától, valamint Zaz Jánost királynéi alkancellárt és Kereki néhai Pál fia: Mihályt ezek megszerzésétől.⁴⁹ 1440. február 22 előtt, más személyek mellet, Vásárhelyi Gergely fia: György,⁵⁰ míg 1441. augusztus 18-án Ews-i Janka fia: János vallja ügyvédjének. A következő évben, 1441. augusztus 18-án keltezett oklevél szerint Ews-i Janka fia: János más személyek mellet Szamosfalvi Gerew fia: Jánost is ügyvédjének vallja.⁵¹

János néhai Korpádi György leányát vette el feleségül, házasságukból három fiú: Péter, Jakab és István, valamint két leány: Márta és Zsófia születtek. Minderről egy 1451. június 6-án kiadott oklevél árulkodik. Eszerint Korpádi György özvegye, néhai Budai Gergely leánya: Dorottya kijelenti, hogy Szamosfalvi Gerew fia: János, fentebb említett felesége és gyerekei teljesen kifizették bizonyos birtokokból neki járó hitbérét és

---

⁴⁵ KMKJ 125 sz.

⁴⁶ Engel Pál *Középkori magyar arhantológia 1301- 1457.*

⁴⁷ KMKJ 234 sz.

⁴⁸ KMKJ 501 sz.

⁴⁹ KMKJ 160 sz.

⁵⁰ KMKJ 200 sz.

⁵¹ KMKJ 349 sz.

Bartha Zoltán: A Gyerőffy család története

---

jegyajándékát.⁵²

Egy 1451. július 21-én kiadott oklevél Gerew fia: Jánost Kolozs vármegye egyik alispánjának nevezi, ami az adott korban egy elég magas közhivatali állást jelentett. Az alispáni tisztség, ha nem is járt gyors vagyoni gyarapodással, viselőjének társadalmi elismerést és kevés szerencsével fényes politikai karriert hozhatott. Elmondható, hogy a Gyerőffy család szamosfalvi ága János személyében került ki a vármegyei középnemesi élet szürke hétköznapjaiból.

János halálának pontos dátumát nem ismerjük, azonban egy 1460. november 25-ei okmány már néhaiként említi.⁵³ Ezek szerint vagy azon évben vagy közvetlenül az előtt halhatott meg. Gerew fia:

István másik fia: Lászlót, 1439-es okmány szerint már nagykorú lehetett, így valószínűleg ő is valamikor 1430 körül születhetett. 1449. március 10-én Herepei Márk erdélyi alvajda küldötteként, Bertalan fráter konventi kiküldött társaságában Farnasi Dénest bevezeti Vajdaszilvás felének a birtokába.⁵⁴ 1450-ben több rokonával együtt kölcsönösen ügyvédül vallják egymást. László néhai Cserényi

Pál leányát: Margitot vette feleségül, házasságukból minden valószínűség szerint csak egy fiú: Antal származott, amint egy 1451. július 28-án kiállított oklevélből kiderül. Eszerint Szamosfalvi Gerew fia: László és fentebb említett felesége és fia kölcsönösen ügyvédül vallják egymást, valamint Mihály és János pap káplánokat, Fehérvári Bíró Györgyöt, valamint más, rokonságukhoz tartozó személyeket.⁵⁵

Azonban a felesége hamarosan meghalt, mivel egy 1460. július 16-ai okmány már Ilonát nevezi feleségének. Az oklevél szerint Szamosfalvi Gerew fia: László özvegye, Ilona és fia Tamás kijelentik, hogy Mócsi Barnabás fia: János fia: Bertalan és Mócsi Balázs fiai: Mihály, János, mindkét István és Simon, kifizették őket a Mócsi Sandrin fia: néhai Gáspár Mócs, Geres Bald és Chehthelke birtokbeli részeiből. Ezeket az hitbéreket, jegyajándékokat és ingóságokat Antal egyházjogi doktor, éneklőkanonok és erdélyi generális vikárius férjének, Szamosfalvi Gerew fia: Lászlónak ítélte meg azon a címen, hogy a nevezett Gáspár szintén elhunyt felesége, Katalin, Szamosfalvi Gerew fia: néhai István leánya, és így László édestestvére volt.⁵⁶ Ezek szerint László, első felesége elhunyt után újra megnősült és az Ilonával kötött házasságából egy fia: Tamás született. Azonban az oklevél szerint László valamikor 1460-ban vagy közvetlenül előtte elhunyt.

---

⁵² KMKJ 962 sz.

⁵³ KMKJ 1485 sz.

⁵⁴ KMKJ 664 sz.

⁵⁵ KMKJ 974 sz.

⁵⁶ KMKJ 1458 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

Gerew fia István leánya: Katalin egy 1449. október 6-án kiállított okiratban, mint Mócsi Gáspárné szerepel.⁵⁷ 1454. január 24-én gyermekei: Ágota, Kyza (?), István és a hajadon Veronika nevében is tiltja Szamosfalvi Gerew fia: Györgyöt, Jánost, Antalt és Lászlót attól, hogy Keresztes (Doboka megye) prédiumbeli birtokrészüket elidegenítsék Iklódi Mártonnak és Bekének.⁵⁸ Azonban az 1458-as fentebb említett okirat már úgy említi, mint aki csak volt testvére Szamosfalvi Gerew fia: Lászlónak. Ezek szerint Katalin valamikor 1430 után született és valószínűleg 1458 előtt halhatott meg.

Gerew fia: Gergely fia: Lászlónak, Geewch Margittal kötött házasságból két fia: Antal és István született. Antal először 1441-ben tűnik fel az oklevelekbe. Ekkor még az ő nevében is tiltja apja testvére, György, hogy keresztesi birtokrészüket elzálogosítsák Szentiványi Péternek. De mivel apját már 1438-ban néhainak mondják, így minden valószínűség szerint Antal valamikor e dátum előtt született. 1444. június 27 én ugyanazt a György nevű rokonát és más személyeket vall ügyvédjének. Ezek szerint ekkor már nagykorú lehetett. Ezután 1450-ig nem találkozunk a nevével, ekkor több rokonával kölcsönösen ügyvédül vallják egymást. Itt szerepel familiárisa, Barnabás neve is. 1451. január 29-én Antal erdélyi prépostnak, Máté erdélyi püspök megbízottjának és ügyhallgatójának, Antal kolozsmonostori apát érdekében kiadott levele alapján, Gergely Kolozsvári és Benedek szászfenesi plébánosok megidéztek Gerew fia: László leányát: Potenciánát, Herepei Márk özvegyét és testvérét, Antalt az apát ellenében.⁵⁹ 1454 januárjában, Szentiványi Péter tiltakozik az ellen, hogy Antal és rokonai bizonyos Keresztes (Doboka megye) helységben levő birtokrészüket elidegenítsék Iklódi Mártonnak és Bekének, mivel, annak megvásárlására, mint osztályos atyafinak, neki van joga.⁶⁰

1458. július 20-án Szamosfalvi Antal és László, gyermekeikkel együtt, valamint Kabos György és Péter, Gyerőmonostori Radó András és György tiltakoznak amiatt, hogy rokonuk, Gyerőmonostori Kemény István erdélyi alvajda feleségül vette Dezméri ifjabb Mikola János özvegyét: Kémeri Péter leányát: Katalint, minthogy majdnem közvetlen rokonok.⁶¹ Az oklevélből nem csak rokonának furcsa házassági kapcsolatára derül fény, de elárul egy másik dolgot is: Antalnak ekkor már több gyereke is volt a néhai Papfalvi Sebestyén lányával: Potencianával kötött házassága nyomán. Felesége és egyik fia: György

---

⁵⁷ KMKJ 764 sz.

⁵⁸ KMKJ 1127 sz.

⁵⁹ KMKJ 926 sz.

⁶⁰ KMKJ 1122, 1126 és 1127-es sz.

⁶¹ KMKJ 1298 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

neve egy 1490.december 4-ei oklevélben vannak először említve. Ebben az oklevélbe Antal, felesége és fia nevében is tiltja Farnasi Dénes fiait, Benedeket, Jánost és Istvánt, hogy az ő Zawa-i és Bogácsi (Doboka megye) birtokrészeik felét használják.⁶²

Antalnak Papfalvi Potencianával kötött házasságából négy fia: a már említett György, továbbá István, Péter és Pál, valamint egy leánya: Dorottya született. Emelet néhai Papfalvi Csoronk Zsigmonddal kötött megállapodása értelmében,1468.február 2-án magához vette Papfalvi János árváját: Lászlót is.⁶³ Halálának pontos dátumát sajnos az ő esetében sem ismerjük.

Antal testvére, Potenciána a már említett 1451.január 29-ei oklevélben szerepel először, mint Herepei Márk erdélyi alvajda özvegyeként. Sajnos az ő esetében sem ismerjük a pontos születési idejét. Csak feltételezni tudjuk, hogy valamikor 1430 után születhetett. Az alvajdával kötött házasságának a kezdete sem ismert, ám az biztos, hogy házasságukból több gyerek született. Férjét, egy 1441 februárjában kiadott oklevél szerint a kolozsi monostorban temették el, mindkettőjük és gyerekeik lelki üdvéért özvegye értékes ereklyéket adott a monostornak.⁶⁴

Férje halála után Potenciána ismét férjhez ment, ezúttal Rewd-i Györgyhez, amint egy 1456.június 18-án kiadott oklevélből kiderül.⁶⁵ Kettejük házasságából legalább két leány: Potenciána és Dorottya, és egy fia: Márk született.⁶⁶ Azonban csakhamar ismét megözvegyül, mivel egy1468.május 14-énkiadott oklevél már Cseh György özvegyének mondja.⁶⁷ 1470.június 12-én keltezett oklevél szerint, hitbér és jegyajándék címén bírt két jobbágytelkét hét forintért, kicsiny fia, Márk egy telkét pedig két forintért elzálogosítja néhai Mohai György fia: Zsigmondnak.⁶⁸ Sajnos halálának pontos dátumát nem ismerjük, azonban neve e dátum után már nem szerepel az oklevelekben.

Antal testvére, István neve az 1450.május 19-ei okiratban fordul csak elő. Ezen kívül nem rendelkezünk több adattal, így azt sem lehet tudni, hogy mikor született, vagy mikor halt meg.

Ugyanilyen rejtéllyel állunk szemben Antal másik leánytestvérével, Annával kapcsolatban is. Egyetlen alkalommal van említve, mint néhai Szamosfalvi Gerew fia: László gyermeke, Antal és Cseh Györgyné, Potenciána mellett. (KMKJ 1252 sz.) Sajnos az ő esetében sem tudunk

---

⁶² KMKJ 1490 sz.

⁶³ KMKJ 1787 sz.

⁶⁴ KMKJ 928 sz.

⁶⁵ KMKJ 1252 sz.

⁶⁶ KMKJ 1649 és 1491 sz.

⁶⁷ KMKJ 1806 sz.

⁶⁸ KMKJ 1965 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

semmit ezen az adaton kívül. Az 1469.február 19-é, kiállított oklevél Antal mellet említi Gergelyt is, mint akiket Cseh György özvegye ügyvédjeinek vall.⁶⁹ Az ő neve még egy 1482.szeptember 18-ai jelentésben is szerepel több rokona és birtokos mellett.⁷⁰ Ez a kevés adat lehetetlenné teszi rokonsági viszonyának és életpályájának a rekonstruálását, így ő is egy rejtélyt képez. Antal testvére lenne ő is, vagy esetleg gyereke? Sajnos az oklevelek erre nem adnak választ. De mivel a későbbiekben Kiskapusi előnévvel illetik őt és leszármazottjait, életpályáját a Kiskapusi családot bemutató fejezetben fogom tovább követni.

A Gyeróffy család másik ágát a Vásárhelyi előnevet viselő család alkotta, melynek első okleveles említése 1439-ből való. Az ekkor kiadott oklevél szerint a Szamosfalvi ághoz tartozó Gerew fia: László özvegye: Margit és Gerew fia: György más személyek mellett Vásárhelyi Gerew fia: Miklóst is ügyvédjéül vallja. Vásárhelyi Gerew fia: Miklós. Apját ugyancsak Miklósnak hívták, és annak a Jánosnak volt a fia, kit az 1356.október 6-ai oklevél említ.⁷¹

Vásárhelyi Gerew fia: János fia: Miklós 1439 előtt nősülhetett meg, mivel ez év február 19-én kelt oklevél már fiát: Dávidot is említi, akinek román jobbágysai kibékülnek Egeresen lakó Micola Ferencsel és Mihálllyal, testvérük Petru megölése miatt.⁷² Ezek szerint Miklós ekkor már javakorabeli férfi lehetett, és valószínűleg 1400 körül születhetett. Azonban sem feleségének, sem halálának az időpontját nem ismerjük. Miklós hasonló nevű fiát az 1439.február 9-ei oklevél említi először, majd azon év április 9-én özvegy Mérai Miklósné: Gerew leánya Ilona vallja ügyvédjének.⁷³ Ezek szerint valamikor 1420 körül születhetett, és Rápolti Miklós leányát: Margitot vette feleségül, akitől három fia: Gergely, György és Zsigmond, valamint egy leánya: Orsolya született. Halálának pontos időpontját nem ismerjük, azonban egy 1452.május 7-én kelt oklevél már néhainak mondja.⁷⁴

Testvére, Dávid a fentebb már említett oklevél tanulsága szerint feltehetőleg ugyancsak 1420 körül születhetett. 1441.április 29-én testvére, Mihály az ő, és testvérei: János, Imre és László nevében is tiltja Bewn-i Miklóst, valamint fiait: Albertet és Tamást Koldow-i (Belső-

---

⁶⁹ KMKJ 1839 sz.

⁷⁰ KMKJ 2405 sz.

⁷¹ Anjou okmánytár VI. 503 o, 315 okmány, valamint KMKJ 124 sz.

⁷² KMKJ 124 sz.

⁷³ KMKJ 147 sz.

⁷⁴ KMKJ 1025 sz.

Bartha Zoltán: A Gyerőffy család története

Szolnok megye) birtokrészük elfoglalásától. Ugyanazon a napon, ugyancsak a már említett testvérei nevében is tiltja Gyerőmonostori Kabos fia: Pétert és fiait: Tamást, Jánost, Mihályt, Kabos fia: néhai László fiait: Györgyöt és Albertet, Kemény Istvánt, Gyerőmonostori néhai Radó fiait: Andrást, Miklóst, Györgyöt, Mihályt és szamosfalvi rokonait Bedecs és Inaktelke birtokban levő részeik jogtalan elfoglalásától. Egy másik, ugyancsak 1441.április 29-én kelt oklevél szerint Szamosfalvi rokonait tiltja Szamosfalvi Kemény fia: Mihály halálával és magvaszakadtával rájuk szállott Szamosfalvai erdők jogtalan használatától.⁷⁵ A birtokvitákat még azon év május 31-én megállapodással zárják le. Eszerint az inaktelki vitás szántóföldeket felosztották a vásárhelyi és szamosfalvi család között, kölcsönösen érvénytelennek nyilvánítják a bárhol levő birtokaikra vonatkozó zálogleveleket. Ugyanakkor a szamosfalviak beleegyeznek abba, hogy György által helyreállított, a Szamoson levő malom harmadrészebe bejegyeztethessék magukat a vásárhelyiek, ha visszafizetik a javítási költségek harmadrészét.⁷⁶ 1441.október 13-án Vásárhelyi Gerew fiai: Dávid, Mihály, János és Imre Kwld-on, nagyapjuk kuriális telkén kívül, a falu Szamos melletti, nyugati során nyolc olyan jobbágytelket, melyek atyjuk fia: Porkoláb Mátyás magtalan halálával háramlottak reájuk, átengedik Denyi Miklósnak és fiának: Albertnek. Ugyanakkor magszakadás esetén kölcsönösen öröklést kötnek ki e birtokokra.⁷⁷

Dávid nevével utoljára 1442-ben találkozunk, valószínűleg e dátum után halhatott meg. Az oklevelek nem tesznek említést feleségéről, de megemlítik gyermekeiket: Ábrahámot, Istvánt, Jánost és leányát: Borbálát.

Miklós és Dávid testvére, Mihály neve is egy 1439-es oklevélben fordul elő, míg a következő év május 27-én, Kemény István vallja ügyvédjének,⁷⁸ ahogyan 1446.január 20-án is ugyanazt teszi.⁷⁹ Hogy a Gyerőffy család tagjai sem riadtak vissza az erőszak használatától, ha birtok- és javak szerzéséről volt szó, azt egy 1445.november 30-án kiadott oklevél bizonyítja. Eszerint Bodó Gergely és Vízaknai Miklós erdélyi alvajdák az erdélyi káptalant vizsgálatra küldik Kolozs megyébe, mivel Vásárhely Gerew Mihály Szent Márton napja körül fegyveresen berontott Mákóra, Máté erdélyi püspök birtokára. Itt megpróbálta foglul ejteni a püspök jobbágyait. A falu jobbágyai védelmére kelt gazdatisztet és a papot megsebesítette, utóbbinak levágva két újat, míg

---

⁷⁵ KMKJ 302, 303 és 304 számok

⁷⁶ KMKJ 320, 323 és 324 számok

⁷⁷ KMKJ 360 sz.

⁷⁸ KMKJ 264 sz.

⁷⁹ KMKJ 551 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

a gazdatisztet és a jobbágyokat keményen megverte. A rablás és fosztogatás nyomán 400 arany forintnyi kára keletkezett a püspöknek.⁸⁰

A káptalan ugyanazon év december 18-án kelt válaszában közlik, hogy Mihály valóban úgy bánt a püspök embereivel, ahogyan azt a két alvajda leírta.⁸¹ Ez lenne vajon a másik legenda alapja? Valószínűleg igen.

Mihály Baka-i Zsigmond leányát: Ilonát vette feleségül, felesége nevét egy 1449.október 6-án keltezett oklevélben említik először. Házasságukból két fiú: Ábrahám és András, valamint három leány: Katalin, Orsolya és Ilona született. Mindez egy 1456.július 22-ei oklevélből derül ki, mely szerint Szentpáli Lászlóné: néhai Lonai András leánya: Erzsébet, gyermekei: Páter és Borbála nevében is a Bedecs és Ópányik helységekben őt védíj címén megillető birtokrész 100 arany forintért örök áron eladja Vásárhelyi Gerew fia: Mihálynak, feleségének, néhai Baka-i Zsigmond leányának: Ilonának és a fentebb már felsorolt gyerekeiknek.⁸²

Mihály 1458-ban vagy közvetlenül előtte halhatott meg, mivel egy ezen év november 23-án kiadott oklevél már özvegyét említi, aki Vásárhelyi János fia: Miklós fia: Lászlóval fennálló vitás ügyeik rendezését fogott bírákra bízák, kötelezve magukat 40 forint büntetés terhe alatt, hogy a hozott határozatokat be is tartják.⁸³ Felesége, Ilona nevével 1460.január 16-án találkozunk utoljára. Ekkor, Gesztrágyi Albert, felesége: Erzsébet és gyerekei nevében tiltakozik az ellen, hogy a fentebb már említett Szentpáli Lászlóné: Erzsébet, Inaktelke és Bedecs birtokbeli részeit elidegenítse néhai Gerew fia: Mihály özvegyének és gyerekeinek, mivel e birtokok, azonos rokonsági fokozat következtében az ő feleségét épp úgy megilletik.⁸⁴

Mihály testvéreinek, Jánosnak a nevével az 1441-es évben keltezett oklevelekben találkozunk, amikor is testvéreivel közösen kiegyeznek a szamosfalvi ág tagjaival a vitás birtokokat illetően. Eszerint valamikor 1430 előtt születhetett. Nevével 1450-ben találkozunk újra, amikor is Szamosfalvi Gerew fia: György vallja ügyvédjének.⁸⁵ Az oklevelek nem tesznek említést feleségéről csak gyerekeiről. Egy 1460.május 2-án kelt oklevélben Szamosfalvi Gerew István és testvére: János tiltja néhai Vásárhelyi Gerew fia: János fiait: Albertet és Balázs, valamint Mihály fiait: Ábrahámot és Andrást a szamosfalvi birtokrészek használatától, amíg nem építenek nekik a Vásárhelyen levő lakóházukkal egyenértékű

---

⁸⁰ Beke Antal: *A kolozsmonostori konvent levéltára*. 127 o.

⁸¹ U.o.

⁸² KMKJ 1254 sz.

⁸³ KMKJ 1324 sz.

⁸⁴ KMKJ 1418 sz.

⁸⁵ KMKJ 829 sz.

Bartha Zoltán: A Gyerőffy család története

új házat. Ugyanazon a napon a fentebb felsorolt személyek tiltják Vásárhelyi Jánosy Miklós fia: Lászlót, Dobokai Istvánt, Gesztrágyi Albertné: Erzsébetet és Budai Jánosné: Ilonát Inaktelki és Bedecsi birtokbeli részeik felosztásától és Gesztrágyi Albertnek való elzálogosításától.⁸⁶

János testvérét, Imrét ugyancsak az 1441-ben kiállított oklevelek említik. Sajnos az ő esetében sem tudjuk a pontos születési idejét és csak sejteni lehet, hogy valószínűleg 1430 után születhetett és 1451.március 17-én még kiskorú lehetett, mivel testvére, Mihály tiltakozik az ő nevében is, hogy Szamosfalvi rokonaik az e helységben található javaik törvénytelen birtoklásától és, hogy ezek nem hajlandóak őket is bevenni egy, már régóta romosan álló malom helyreállításába.⁸⁷ Imre valószínűleg e dátum után, még fiatalon el is hunyt, mivel nevével többet nem találkozunk az oklevelekben.

Miklós, Dávid, Mihály, János és Imre legkisebb testvérének, Lászlónak a nevével is az 1441-es események alkalmával találkozunk először. Az 1451-ben kelt oklevelek szerint még kiskorú volt, mivel testvére, Mihály képviseli az ő érdekeit is. 1458-ban testvére, Mihály özvegyével: Bakai Ilonával fennálló vitás ügyeit rendezi. 1460-ban őt is tiltják a szamosfalvi rokonai bizonyos birtokrészek használatától. 1461.március 12-én Szamosfalvi Gerew fia: László özvegye: Ilona vallja, más személyekkel együtt ügyvédjének.⁸⁸ Rövidesen e dátum után el is hunyhatott, mivel többé nem találkozunk nevével a későbbi oklevelekben, amelye sajnos nem tesznek említést feleségéről, csak egyetlen fiáról, Lászlóról.

Vásárhelyi Gerew fia: Miklós egyetlen leányának, Erzsébettel az 1460-ban kiadott oklevélbe (KMKJ 1418 sz.) találkozunk, aki ekkor Gesztrágyi Albert felesége. Kettejük házasságából négy fiú és két leány született. E házasság révén a Gesztrágyi család is részbirtokos lett a vásárhelyi Gyerőffy javakban. Sajnos nem ismerjük sem születésének és sem halálának a pontos idejét, azonban 1460 után már nem szerepel az oklevelekben.

Vásárhelyi Gerew fia: Miklós és Rápolti Margit házasságából, mint már említettem, három fiú: Gergely, György és Zsigmond, valamint egy, Orsolya névre keresztelt leányuk.

A legidősebb fiú, Gergely nevével az 1451.március 17-én (KMKJ 943 és 944 számok) kelt oklevelekben találkozunk először. Egy 1460.március 15-én kiadott oklevelek feleségét, Csehi Pánczél Péter leányát: Annát

---

⁸⁶ KMKJ 1442 és 1443 számok

⁸⁷ KMKJ 943 és 944 számok

⁸⁸ KMKJ 1517 sz.

Bartha Zoltán: A Gyerőffy család története

---

említi.⁸⁹ 1461.február 23-án néhai Dobokai János leánykái: Orsolya és Katalin vallják ügyvédjüknek, más világi és egyházi személyek (Ábrahám, gyulafehérvári kanonok és Albert, kisaludi plébános) mellett.⁹⁰ 1471.június 9-én, testvére György nevében is, 80 arany forintban Monoszlói Csupor Miklós vajdának elzalogosítja Almás és Derse (Doboka megye) birtokbeli részeit, melyeket korábban Dobokai Lewkes János kötött le neki zálogba Dobokai Lewkes Mihály özvegyének, a már említett Gergely testvérének, Orsolyának hitbére és jegyajándéka fejében. A szerződő felek kikötik, hogy ha Gergely a zálogba vevőt nem védené meg e részjóságokban, az elfoglalhatja az ő vásárhelyi teljes birtokrészt.⁹¹ Nevével utoljára 1472-ben találkozunk, amikor is testvérét, Györgyöt tiltja, hogy szamosfalvi teljes birtokrészét 29 arany forintért elzalogosítsa Porkoláb Jánosnak.⁹² Az oklevelek nem tesznek említést gyerekeiről, így valószínűleg Csehi Pánczél Annával kötött házassága gyermektelen maradt, vagy egy gyereke sem érte meg a felnőttkort.

Gergely testvérének, Gerew fia: Miklós fia: Györgynek a nevével egy 1441.október 29-én kiállított oklevélben (KMKJ 367 sz.) találkozunk. Ekkor apja testvére, Vásárhelyi Gerew fia: Mihály vallja ügyvédjének. Eszerint 1441-ben már nagykorú volt, ami feltételezi, hogy valamikor 1435 körül születhetett. 1446.május 1-én ismét ugyanaz a rokona vallja ügyvédjének több rokona mellett.⁹³ Ezután elég hosszú ideig eltűnik az oklevelekből, mivel csak 1461.február 23-án találkozunk vele ismét, amikor is Dobokai Lewkes János leányai: Orsolya és Katalin, több egyházi és világ személy tárasságában vallják ügyvédjüknek.⁹⁴ 1472.május 23-án szamosfalvi teljes birtokrészét Porkoláb Jánosnak zálogosítja el 29 arany forintért, mely ellen testvére, Gergely tiltakozik (KMKJ 2051 és 2052 számok), úgy tűnik sikerrel mivel ugyanazt a telket, még azon év augusztus 25-én Vásárhelyi, néhai Dávid fia: Istvánnak zálogosítja el 23 arany forintért.⁹⁵ György minden valószínűség szerint még abban az évben meghalt, mivel a későbbi oklevelek már néhainak nevezik. Ródi Cseh Zsófiával kötött házasságából két fia: Szalatiel és Miklós, valamint egy leánya: Fruzsina született. Az özvegy hamarosan ismét férjhez ment, ezúttal Szomordoki Mihályhoz.

Gergely és György testvérének, Zsigmondnak a nevével mindössze

---

⁸⁹ KMKJ 1432 és 1434 számok

⁹⁰ KMKJ 1514 sz.

⁹¹ KMKJ 2031 sz.

⁹² KMKJ 2051 és 2052 számok

⁹³ KMKJ 573 sz.

⁹⁴ KMKJ 1514 sz.

⁹⁵ KMKJ 2060 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

egyszer, 1451.március 17-én találkozunk, amikor is apjának testvére, Mihály az ő nevében is tiltja a szamosfalvi rokonait, az ottani birtokaik bitorlásától (KMKJ 943 és 944 számok). E lakonikus adaton kívül sajnos semmi más adattal nem rendelkezünk, így azt sem tudjuk mikor született és mikor halt meg. Gerew fia: Miklós leányának: Orsolyának a nevét egy 1441.december 15-én kiadott oklevél említi. Eszerint Dobokai Lőrinc özvegye: néhai Baka-i Erdély János leánya: Katalin átengedi Mihály nevű fiának Derse és Hidalmás (Doboka megye) birtokbeli részeit sógorának: Gerew fia: Miklósnak arra az időre, amíg Dobokai Lewkes Bálint kifizeti azt a 91 arany forintot, amelyet nevezett Mihály tartozik leróni felesége: Gerew fia Miklós leánya: Orsolya jegyajándéka címén. Sajnos nem tudjuk mikor, csak feltételezhetjük, hogy valamikor 1430 előtt születhetett. Az oklevelek nem tesznek említést arról, hogy Dobokai Lewkes Mihállyal kötött házasságából hány gyereke született. Viszont azt tudjuk, hogy férje valamikor 1471.július 9-e előtt halt meg, mivel egy, ezen a napon kelezett oklevél már néhainak nevezi (KMKJ 2031 sz.). Ugyanilyen talány halálának az időpontja is, de tény, hogy ezen év után már nem szerepel az oklevelekben.

Gerew fia Dávid fiát: Ábrahám nevével 1459.február 13-án találkozunk. Az oklevél szerint említett Ábrahám, vaksága miatt Gesztrágyi Albertet és fiait: Mihályt és Istvánt, valamint Jánosy Miklós fia: Lászlót bízza meg bárhol található birtokai kormányzásával.⁹⁶ Vakon született, vagy később vesztette el szeme világát? Hány éves volt ezen oklevél megírásakor és mikor halt meg? Megannyi, megválaszolatlan kérdés, amelyekre az adatok hiánya miatt nem adhatunk választ.

Dávid másik két fiának: Istvánnak és Jánosnak a nevével 1470.november 19-én találkozunk először, mikor is néhai Dávid fia: István, testvére: János nevében is tiltja rokonát, Dezméri Mikola Ferencet, bizonyos birtokait eldegenitse Somkerek-i Erdély Istvánnak.⁹⁷ 1472.augusztus 25-én unokatestvérük, Miklós fia: György szamosfalvi birtokait 23arany forintért zálogba adja a két testvérnek.(KMKJ 2060 sz.) E dátum után János nevével többet nem találkozunk, így valószínűleg még fiatalon elhunyt, mivel két évvel korábban még biztosan kiskorú volt. István nevével 1482.július 5-én találkozunk ismét, mikor is rokona, Kiskapusi Gerewfy Balázs vallja ügyvédjének.⁹⁸ A következő év február 27-én ő is azon Gyerewfyek között van, akik 43 jó magyar arany forint ellenében átengedik Gesztrágyi Istvánnak, a Gesztrágyiak kúriájából és a hozzá

---

⁹⁶ KMKJ 1337 sz.

⁹⁷ KMKJ 1995 sz.

⁹⁸ KMKJ 2382 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

tartozó két jobbágytelekből őket megillető részt.⁹⁹ Ez az utolsó dátum, amikor István nevével találkozunk. Így azt sem tudjuk, mikor halt meg, de azt sem, hogy ki volt a felesége. Dávid leánya: Borbála pontos születési idejét nem ismerjük. Mikor az oklevelekben először feltűnik, már Vas Domokos feleségéként szerepel. 1482-ben Vas István, valószínűleg familiárisaival együtt, megrohanta unokatestvérének, Domokosnak cegei udvarházát, ahol annak feleségét: Borbálát kegyetlenül megverte és megbecstelenítette.¹⁰⁰ Az esetből pereskedés lett, de végül a sértett fél kiegyezett az erőszakoskodó Istvánnal. 1487. március 4-én találkozunk újra Borbála nevével, amikor is Gesztrágyi István tiltja, hogy a Kovács Györgytől kapott szentkirályi jobbágytelkét elidegenítse Mikola Ferencnek.¹⁰¹ Úgy tűnik a tiltakozás eredménnyel járt, mivel 1491. július 13-án ugyanaz a telket 25 aranyforintért ugyanaz a Gesztrágyi István veszi meg.¹⁰² Valószínűleg e dátum után halhatott meg, mivel ez az említés Kiskapusi Gyerewfy Dávid leányáról: Borbáláról.

Mivel az események egy másik korhoz kötik őket, Gerew fia: Miklós többi leszármazottjának életpályájával a következő fejezet keretein belül foglalkozom.

EGY VÁLTOZÓ VILÁG FORGATAGÁBAN

1467 augusztusát írtak a kalendáriumok, amikor a kolozsmonostori konventben az erdélyi nemesek egy csoportja megállapodást írt alá a szászok képviselőivel, egy a király ellen indítandó nemesi felkelésről. A szervezkedők talán legaktívabb tagja Farnasi Veres Benedek volt.¹⁰³ Hogy mi vezette erre az útra a Hunyadi család addig egyik leghívebb támogatóját sajnos nem tudjuk. Azonban tény, hogy Benedeknek nagyon sok ellensége akadt a sikeres, gyorsan felfelé ívelő karrierje, de erőszakos magatartása miatt is. A Veres család az után kezdett kiemelkedni a vármegyei nemesség sorából, hogy a már korábban említett Veres János fia: Dávid kezdeményezésére a Veres és Tamásfalvi rokonság 1444-ben a kolozsmonostori konvent előtt érvénytelennek nyilvánították ama megállapodásukat, mely szerint a királytól kapott, vagy másoktól vásárolt birtokaikat egymás között kölcsönösen elosztják. Noha a fokozatosan lemaradó rokonság ezután is számíthatott Veres

---

⁹⁹ KMKJ 2430 sz.

¹⁰⁰ A Wass család cegei levéltára 39 o.

¹⁰¹ KMKJ II. 2633 sz.

¹⁰² KMKJ II. 2729 sz.

¹⁰³ Farnasi Veres Benedekre, és az eseményekre utaló részek Jakó Zsigmond: A farnasi Veres család –(in Emlékkönyv Imreh István nyolcvanadik születésnapjára, 211-231 oldalak) című munkájából valók.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

Dénes támogatására, ennek ezután a személyes vagyonának a gyarapítása volt a célja. Ehhez segítséget nyújtottak apja korábbi kapcsolatai is, noha erre vonatkozóan konkrét adataink nincsenek. I. Ulászló király 1444.január 25-i oklevele alapján csak azt lehet tudni, hogy már Zsigmond, Albert és I. Ulászló idejében is az országos politikai élet aktív szereplője volt. A királyi udvarban, mint Losonczi Dezső erdélyi vajda familiárisa és Kecsed Agmándi Péter váci püspök pártfogója számos adomány részesévé vált, melyeknek köszönhetően elég tekintélyes, több vármegyére kiterjedő birtokállományt gyűjtött össze.

Csakhamar, a változás szeleit jól felismerve, Hunyadi János familiárisa lesz, kinek oldalán részt vesz török-ellenes hadjárataiban is. A Hunyadi adományoknak, valamint sikeres házasságainak köszönhetően igen jelentős vagyonra tett szert, melyből telet újabb birtokok megvásárlására is. Halála után a hatalmas vagyon irányítása, első házasságából született fia: Benedek kezébe került, aki még apjánál is szívósabban igyekezett személyes vagyonának a gyarapítására, nem riadva vissza az erőszakos cselekedetektől sem. Mint a Hunyadiak hú híve, Mátyás királyt is számos adományban részesítette, amiknek köszönhetően Veres Benedek bekerült az erdélyi politikai életet irányítók kicsiny csoportjába. Ekkor azonban

váratlanul valami eddig tisztázatlan fordulat következett be a Farnasi Veres család, emelkedő pályáján. 1466.augusztus 1-én Újlaki Miklós és Geszti János Budán, a királyi udvarban főbenjáró ítélettel marasztalta el, másokkal egyetemben, Veres Benedeket. Ez alkalmából járhatott Benedek a lázadást megelőzően utoljára és eredménytelenül a királyi udvarban. Az ítélet következtében, 1467.március 24-én a peresztesek birtokaiban a királyt illető mindenféle jogot Szentgyörgyi János erdélyi vajdának ajándékozta. Ez a királyi gesztus volt talán a kiváltó oka annak, hogy Veres Benedek a király politikájával elégedetlenkedők élére álljon és a kibontakozódó lázadás talán legaktívabb szereplőjévé váljon.

Azonban a király gyors és határozott fellépése a lázadás bokásához vezetett, ami Veres Benedek sorsát is megpecsételte. 1467.november 1-én és 2-án Segesváron Mátyás király a lázadókhöz való csatlakozásukkal hűtlenségbe esett Benedeket és testvérét, Jánost elsők között fosztotta meg birtokaiktól és a felháborodott uralkodó első haragjában, különösebb mérlegelés nélkül, láthatóan csupán indulattól vezettetve, elkezdte szétosztogatni a Farnasi Veresek évtizedes munkával összehordott vagyonát. De hasonlóan bánt el a felkelésben vezető szerepet vállaló, többi Kolozs vármegyei nemes vagyonával is. Erre a sorsra jutott Kecseti László és Erdélyi István is. Czegei Wass Mihály egyedülként nem csak birtokait, de egyedülként fejét is elvesztette a királyi harag következtében.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

Bár Mátyás király halála után úgy, az új király, II. Ulászló pártjára állt Veresek, mint a többi család is jelentős kárpótlásban részesül, a lázadást követő királyi haragnak köszönhetően az önálló életet kezdő Erdély közéletében már sem vagyoniilag, sem társadalmi tekintetben nem voltak számottevő tényezők. A Farnasi Veres olyan észrevétlenül tűnt el az erdélyi történelem színpadáról a 16-ik századi nagy átrendeződések forгатagában, hogy ma már kihalásuk pontos időpontját sem ismerjük. A Farnasi Veresek helyét, legalább is vármegyei szinten, a király hűségén megmaradt Mikola-nemzetség tagja, a Gyeróffyak, Mikolák, de kiváltképpen a Gyerómonostori Kemények veszik majd át.

Az 1467-es nemesi felkelésben a Kolozs vármegyei nemességének úgy tűnik csak azon tagjai vettek részt, akik az új keretek között már nem találták meg helyüket. A megerősödött királyi hatalomnak sikerült félreállítania azokat az egyéneket, amelyek nem voltak hajlandóak beletörődni abba, hogy az erőszakos birtokszerezések kora elmúlt. Helyükbe egy új, a királynak minden téren lojális nemesi gárda lépett, amely kihasználva a felkelés keltette kavargást, sikeresen tört előre. 1467 után a vármegyei tisztségeket már ez az új nemes-gárda töltötte be.

E

csoportba tartoztak a király hűségén maradt Gyeróffy család tagjait is, mind például Vásárhelyi László is, akinek pontos születési dátumát nem ismerjük. Mikor nevével 1467.december 31-én először találkozunk, már királyi emberként szerepel egy birtokba ültetési eljárás alkalmával.¹⁰⁴ Egy 1486.május 1-én keltezett oklevélben több rokona nevében vallja, hogy megkapták ama 33 arany forintot, mely néhai Szentés Györgyné: Ilona jegyajándéka és hitbére címén járt nekik.¹⁰⁵ Néhány évre rá, 1493.május 1-én szentkirályi és kiskapusi birtokrészeit rokonának, Kiskapusi Gyerewfy Balázsnak 39 jó magyar aranyért adja zálogba.¹⁰⁶ Feleségét egy 1521.augusztus 17-én kiadott oklevél említi.¹⁰⁷ Ebben László, abban az esetben, ha meghalna a hadjáratban, minden birtokát feleségének, Keceli néhai Szele Márton leányának: Klárának hagyja.¹⁰⁸ Azonban az elővigyázatosság hiábavalónak bizonyult, mivel László élve tárt vissza a hadjáratból és egy év múlva rokonától, Inaktelki Gyerewfy Ferenctől zálogba veszi annak Bedecsen, Pányikon és Sztánán levő

---

¹⁰⁴ *Oklevéltár a Tomaj nemzetségbeli Losonczi Bánffy család történetéhez*-szerkeszti Dr. Iványi Béla. Budapest, Magyar Királyi Udvari könyvnyomda, 1928. II. kötet 348 o.

¹⁰⁵ KMKJ II. 2570 sz.

¹⁰⁶ KMKJ II. 2860 sz.

¹⁰⁷ KMKJ II. 3818 sz.

¹⁰⁸ Valószínűleg a Nándorfehérvár megvédésére indított hadjáratról van szó, ugyanis a várat 1521.augusztus 29-én foglalják el a törökök.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

birtokrészeit.¹⁰⁹Nem tudjuk, ha részt vett-e az 1526-os mohácsi csatában, de úgy tűnik, hogy az országot ért csapás nem hozott különösebb változást László életében, ugyanis 1527.április 29-én hajlandó lemondani egy puszta jobbágytelek fejében 40 arany forintról és 50 márkáról, mivel rokona, Szamosfalvi Gyerewfy Ferenc tartozott neki.¹¹⁰Valószínűleg már elég öreg lehetett, amikor 1533.május 14-én Szamosfalvi Gyerewfy Pál özvegyétől megveszi 50 arany forintért a szamosfalvi templom melletti halastó felét.¹¹¹Nevével utoljára 1543.április 11-én találkozunk, amikor is Gerewfy Mihály tiltja, hogy eladja birtokait.¹¹² Nem tudjuk, ha erre az eladásra sor került, de ennek valószínűleg az lehetett az oka, hogy Lászlónak nem születtek utódai és személyében a régi korok szemtanúja szállt a sírba.

Az1445-ös mákai incidens főszereplőjének, Miklós fia: Mihálynak két fia: Ábrahám és András, valamint három leánya: Katalin, Orsolya és Ilona született Bakai Ilonával kötött házasságából.

Legidősebb fia, Ábrahám nevét egy 1452.május 7-ei oklevél töredék gyermeknek mondja, kinek nevében anyja tesz bevallást.¹¹³Eszerint valamikor 1450 előtt születhetett, mivel egy 1460.január 16-ik oklevél szerint is még özvegy anyja képviseli őt és testvéreit (KMKJ 1418 sz.). Még abban az évben rokona, Szamosfalvi István őt és testvérét Andrást is tiltja bizonyos szamosfalvi birtokrészek birtoklásától, valamint néhány inaktelki birtokrész zálogba adásától (KMKJ 1442 és 1443 számok). Ekkor már inaktelki előnévvel említik és András testvérével ők lesznek a Gyeróffy család inaktelki ágának a megalapítói, noha egy 1481.június 30-án keltezett oklevél ismét vásárhelyi előnévvel említi. Ezen oklevél szerint szamosfalvi rokona, Gerewfy Pál vallja ügyvédjének más személyekkel együtt.¹¹⁴ E dátum után rövidesen meg is halt, mivel a következő év február 14-én már néhainak, és ismét inaktelkinek nevezik.

¹¹⁵ Andrással először a már említett 1460-as oklevélben találkozunk, amikor még minden valószínűség szerint még kiskorú. Amikor ismét felbukkan, már a felkelés vihara már régen elcsendesedett. 1475.február 19-én két inaktelki jobbágytelkét, melyeken Wyncz Albert és Baczy Albert laknak, 6 arany forintért zálogba adja Gesztrágyi Istvánnak.¹¹⁶1482.február 14-én elhunyt testvérének,

---

¹⁰⁹ KMKJ II. 3908 sz.

¹¹⁰ KMKJ II. 4187 sz.

¹¹¹ KMKJ II. 4413 sz.

¹¹² KMKJ II. 4782 sz.

¹¹³ KMKJ 1027 sz.

¹¹⁴ KMKJ 2324 sz.

¹¹⁵ KMKJ 2338 sz.

¹¹⁶ KMKJ 2165 sz.

Bartha Zoltán: A Gyerőffy család története

Ábrahámnak a fiával, Ferencsel együtt kiegyezik a szentkirályi Gerewfy család tagjaival: Mihállyal, Istvánnal és Benedekkel, eddigi pereskedéseiket beszüntetik, és a perleveleket érvénytelenítik.¹¹⁷A szentkirályi előnevet viselő Gyerőffyk ekkor bukkannak fel, de ezután sincs több említés róluk. Így azt sem tudjuk kinek a leszármazottjai és hogyan alakult a továbbiakban életük.

A következő év március 18-án András, két kiskapusi pusztá jobbágytelkét 25 jó magyar forinttért örök áron eladja rokonának, Kiskapusi Gerewfy Balázsnak és 50 budai márka terhe alatt vállalja a zavartalan birtoklás biztosítását.¹¹⁸A szamosfalvi családba tartozó István fiú utód nélkül való halála után ő is részesült annak vagyonából, az osztozkodást több oklevél megemlíti, ezekre a szamosfalvi ág tárgyalásánál fogok részletesebben kitérni.

1500.november 8-án egy gyilkossággal kapcsolatban említik ismét. Ekkor ő és Inaktelki Ferenc, familiárisaik és jobbágyaik nevében is kijelentik, hogy Kolozsváron, Szomordoki Mihály, Porkoláb Pál, Torockói Ferenc és Koppány Péter közbírák által, kiegyeztek Mákóban lakó Lukács Lőrinc, Thoth Mihály és Kapsy László nevű jobbágyokkal. Ezek magukra vállalták egész atyafiságuk terhét Gerewffy András inaktelki jobbágyának, Thoth Kelemennek a megölése felől. Kötelezik magukat, hogy 45 nap leforgása alatt Kiskapuson, Gerewffy Balázs jelenlétében, védíjként 40 forintot és hat köből búzát fizetnek a megölt fentebb említett rokonainak, akik ennek megtörténte után 50 forint és hat köből búza kötés alatt, menlevelet kötelesek kiállítani Gerewffy András és Ferenc számára. Ezek viszont Szentgyörgyi és Bazini Péter erdélyi vajda és székely ispán esetleges keresetével szemben oltalmazzák meg a megölt rokonságát.¹¹⁹

Még azon év december 20-án, Veres János és Valkói Tamás Kolozsváron, a Kolozs megyei nemesek széke alkalmával közbírójuknak fogadják fel Inaktelki Andrást.¹²⁰ Veres János, testvérével Benedekkel együtt a felkelés elbukása után Lengyelországba menekültek, ahonnan Mátyás király halála után (1490) csak János tér vissza, mivel Benedek időközben elhunyt. A királyi bosszú által szétosztogatott Veres birokokat János igyekezett visszaszerezni, azonban II. Ulászló király vonakodott eleget tenni egymást követő ez irányú kéréseinek. Végül csak hosszú pereskedések után sikerült néhány korábbi birtokát visszaszereznie. Mihály Ewsi néhai Jankaffy Ozsvát leányát: Krisztinát vette feleségül, felesége nevét először egy 1505.január 27-én kelt oklevél

---

¹¹⁷ Ugyanaz az oklevél, mint a 118-as jegyzet

¹¹⁸ KMKJ 2436 sz.

¹¹⁹ KMKJ II. 3155 sz.

¹²⁰ KMKJ II. 3160 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

említi.¹²¹ Azonban felesége hamarosan meghalt, mivel egy 1523. március 11-ei oklevél már Erzsébetet mondja özvegyének. Felesége apja: Jankaffy Ozsvát Mátyás király 1467-es Moldovai hadjáratában estek el. 1519-ben Vásárhelyi Lászlóval közösen Szapolyai János szepesi örökös ispán, erdélyi ispán és székely ispán előtt bevallást tesz a Vásárhelyi Gyerewffy Szalatiel és Inaktelki Ferenc közti, tettelegességig fajult vitás ügygel kapcsolatba.¹²² Erre a konfliktusra majd Szalatiel életének a bemutatása során fogok részletesebben kitérni.

Inaktelki Gyerewffy Mihály 1523 előtt halt meg, mivel ezen év március 11-én kiadott oklevelek már néhainak nevezik.¹²³ A két házasságából egy fia: Gáspár, és három leánya: Katalin, Erzsébet és Veronika született. Halála után felesége, Erzsébet, Hosszútelki Péterhez ment feleségül és a fentebb említett oklevelek szerint árváinak és birtokainak sorsát rokona, Inaktelki Ferenc, majd fia Mihály rendezte. Gáspár

nevével 1533-ban találkozunk, amikor is egy, február 11-én kelt oklevél szerint bizonyos inaktelki és pányiki kaszáloít átengedi Ferenc fiának, Mihálynak, cserében Mihály elengedi neki azokat a költségeket, amelyeket apja halála után tizenkét éven át őrá és nővérei tartására költött. Ugyanaz nap, Gáspár, éretlen gyermekkorára való tekintettel, birtokai rendezését Mihályra bízta.¹²⁴ Gáspár további életútja már egy új világban, az 1541-ben, a törökök által elpusztított Magyar Királyság romjaiból megszülető Erdélyi Fejedelemségben folytatódik, ezért egy későbbi tanulmány tárgyát fogja képezni. Inaktelki Gyeróffy

András nagyobbik leánya, Katalin, egy 1543. október 22-én kiadott oklevélben, mint Varzai Vajda Vasile felesége szerepel. Ekkor hűgával, Erzsébettel, Bikali Ambrus feleségével közösen fogott bírák által kiegyeznek Varsolczi Ferencsel bizonyos varsolci birtokrészeket illetően.¹²⁵ A két leánytestvérért unokatestvérük, Inaktelki Ferenc nevelte fel és bizonyára ő is adta férjhez őket. Pontosa nem tudjuk születésük idejét, de a fentebb említett 1533-as oklevél szerint valamikor 1520 körül születhettek. Erzsébet elég hamar megözvegyül, mivel egy 1545-ös oklevél már Bikali Ambrus özvegyének mondja. Ekkor apjától leánynegyed és vásárlás címén reá szállott birtokrészeket 33 arany forintért örök áron eladja Inaktelki Gerewffy Mihálynak.¹²⁶ A két leánytestvér nevével újra 1553. szeptember 8-án találkozunk, amikor is Erzsébetet, már, mint Rátoni Balog Gáspár feleségét, míg Katalint, mint

---

¹²¹ KMKJ II. 3330 sz.

¹²² KMKJ II. 3771 és 3742 számok

¹²³ KMKJ II. 3908 és 3909 számok

¹²⁴ KMKJ II. 4401 és 4402 számok

¹²⁵ KMKJ II. 4805 sz.

¹²⁶ KMKJ II. 4858 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

Varzai László özvegyét tiltja Varsolczi Ferenc bizonyos varsolci, lekmeri és kémeri birtokrészek elidegenítésétől.¹²⁷ A harmadik leány, Veronika nevét csak egy 1554.január 13-án kiadott okmány említi. Ekkor testvérével, Balog Gáspárné: Gerewffy Erzsébettel közösen nyugtatják Inaktelki Mihályt, bakai és balbüki (Hunyad megye) birtokaikért Macskási György és János által adott 100 magyar forintból a nekik járó rész kifizetése felől.¹²⁸ Ugyanakkor ez az utolsó dátum, amikor Erzsébet nevével találkozunk.

Inaktelki Gyeróffy Ábrahám fiának: Ferencnek a nevét egy 1470.október 22-én keltezett oklevél említi, mely szerint apja, és ennek testvére András, az ő nevében is átadnak egy lakott és egy lakatlan jobbágytelket hűguknak, Veresmarti Czikó Mihályné, Gerewffy Katalinnak és azonos nevű leányának. Cserében ők lemondanak Inaktelkén és Bedecsen, Gerew fia: Mihálytól reájuk szállott birtokrészeikről.¹²⁹ Katalint és hűgát 1452.szeptember 29-én említik először egy adásvételről szóló oklevélben, mely szerint Lónai Erzsébet, néhai Szentpáli László özvegye, Inaktelkén, a Hasznos patak Egeres felőli partja mentén 200 arany forintért elad egy birtokrészt Gerew fia: Mihálynak, feleségének, Ilonának és gyerekeiknek: Ábrahámnak, Katalinnak és Orsolyának.¹³⁰ Ugyancsak ő és ugyanazoknak a személyeknek 1456.július 22-én 100 arany forintért ad el egy birtokrészt, ezúttal Bedecsen és Ó Pányikon.¹³¹ 1460.január 16-án más rokonaik mellett, őket, és hűgukat, Ilonát is tiltja Gesztrágyi Albert, bizonyos inaktelki és bedecsi birtokrészek eladásától.(KMKJ 1418 sz.). Orsolya és Ilona valószínűleg még fiatalon meghaltak, mivel nevük e dátum után már nem fordul elő az oklevelekben. Mint már említettem, Katalin, Veresmarti Czikó Mihályhoz, Léta vára várnagyához megy feleségül, de már 1470-ben özvegynek mondják. Sajnos az ő esetében sem ismerjük halálának pontos idejét.

Visszatérve Ábrahám fia: Ferenchez: 1482-ben ő, és apjának testvére, Mihály kiegyeznek a szentkirályi Gyeróffyekkel, kölcsönösen lemondva minden pereskedésről (KMKJ 2338 sz.). 1497-ben bizonyos szamosfalvi nemesház harmadrészeről és két telekről tesz bevallást a kolozsmonostori konvent előtt.¹³² 1500.július 8-án, a Kiskapuson levő birtokrészét 51 arany forintért örök áron Kiskapusai Gerewfy Balázsnak

---

¹²⁷ KMKJ II. 5225 sz.

¹²⁸ KMKJ II. 5269 sz.

¹²⁹ KMKJ 1993 sz.

¹³⁰ KMKJ 1065 sz.

¹³¹ KMKJ 1254 sz.

¹³² KMKJ II. 3009 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

és feleségének: Advigának adja el.¹³³ Reá egy évre, mint vajdai ember szerepel egy birtokba iktatási oklevélben, míg 1516.május 19-én, mint döntőbíró szerepel egy peres ügyben.¹³⁴ Rokonával,

Vásárhelyi Szalatiellel tettelegességig és vérontásig fajuló konfliktusba keveredik néhány, mindkettőjük által magának követelt birtokrészek miatt. A vitának végül Szapolyai János erdélyi vajda, szepességi örökös ispán és székely ispán közbelépése vet véget. A vajdai ítélet nyomán Szalatiel 12 arany forintot fizet Ferencnek megveréséért és vére ontásáért.¹³⁵ 1523-ban kifizeti Andrásnak, apja testvérének a feleségét, Erzsébetet a volt férje javaiból, míg az elhunyt Bedecs, Pányik és Sztána beli birtokrészeit 44 nem új, hanem II. Ulászló király uralkodása alatt vert arany forinton eladja Vásárhelyi Gerewffy Lászlónak.¹³⁶

Ferenc 1527 előtt halt meg ám az oklevelek feleségének a nevét nem említik csak a gyerekeiét. Eszerint leánya: Druzsiána 1527.december 12-én már Zutori Pál özvegyeként ad vissza bizonyos zutori birtokrészeket a Zutori családnak. Férje halála után Druzsiána, Sombori György felesége lesz, de második férje is hamarosan meghal, mivel 1549.július 19-én, mint György özvegye jelenti ki, hogy testvére: Mihály kifizette az apjuk birtokbeli részeiből neki járó részét.¹³⁷

Inaktelki Ferenc fia: Mihály, amikor 1533-ban feltűnik az oklevelekben, már nagykorú, mivel unokatestvére, Inaktelki Gáspár őreá bízta birtokai kezelését és átengedi neki azokat a birtokrészeket, amelyeket apja kapott volt Mihály apjától. Cserében ő lemond arról az összegről, amelyet apja, majd ő fordított Gáspár és nővérei nevelésére (KMKJ II. 4401 és 4402 számok). De úgy tűnik

nem csak Inaktelki András gyerekeinek a sorsát irányította, hanem egy 1543.április 11-ei oklevél szerint, néhai Budai Gergely gyerekeiét is. Az említett okmány szerint, Tomori György felesége, sárdi néhai Budai Gergely leánya: Klára arról nyugtatja gyámját, hogy megkapta néhai apja birtokaiból, a neki járó negyedrészt. Ugyanakkor, 200 forint kötés terhe alatt vállalja, hogy amikor testvérei, Budai István és Eusthacius felnőnek, e részeket visszabocsájtja gyámjának.¹³⁸ Ugyanazon a napon rokonát, Vásárhelyi Lászlót tiltja birtokainak az elidegenítésétől (KMKJ II. 4782 sz.). De nem csak a tiltások és eltartási szerződések révén igyekezett növelni birtokát, hanem vásárlások útján is megpróbálta a család inaktelki ágának vagyonát a saját kezében összegyűjteni. Ezt bizonyítja

---

¹³³ KMKJ II. 3137 sz.

¹³⁴ KMKJ II. 3173 és 3609 számok

¹³⁵ KMKJ II. 3471 és 3472 számok

¹³⁶ KMKJ II. 3908 és 3909 számok

¹³⁷ KMKJ II. 4200 és 4932 számok

¹³⁸ KMKJ II. 4783 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

az 1545.július 8-án kiadott oklevél is. Eszerint 33 arany forintért örök áron megveszi néhai Inaktelki András leányától: Erzsébettől azokat a birtokrészeket, melyeket ő apjától leánynegyed és vásárlás címén örökölt (KMKJ II. 4858 sz.). Négy év múlva, 1549.június 19-én testvére, Druziána vallja, hogy Mihály teljesen kifizette az ő jussát néhai apjuk birtokaiból (KMKJ II. 4932 sz.).

Mivel életútja egy másik világban, az 1541 után megszülető Erdélyi Fejedelemségben folytatódik, sorsának további bemutatása egy későbbi dolgozat tárgyát fogja képezni.

Mindeközben a szamosfalvi családban is zajlottak az események. János kolozsi alispán és Korpádi Luca fia: István és testvérei nevével legkorábban egy 1451.július 6-án keltezett oklevélben találkozunk, amikor is nagyanyjuk, Korpádi Dorottya kijelenti, hogy leánya és annak gyerekei kifizették Korpád, Pata és Girold birtokból neki járó hitbért és jegyajándékot.¹³⁹ István nevével csak bő 30 esztendő múlva találkozunk újra, amikor is 1482.június 24-én Porkoláb Lászlóné: Márta asszony ügyvédjének vallja Szamosfalvi Gerewffy Istvánt.¹⁴⁰ Sajnos, információk hiányában képtelenség rekonstruálni életútját, de az oklevél hiány arra enged következtetni, hogy minden bizonnyal nem a birtokain élt, hanem ezektől távol. Hogy hol, arra csak újabb adatok felbukkanása adhat majd választ.

Ugyancsak 1482-ben, ezúttal augusztus 21-én, unokatestvére, Szamosfalvi Tamás elcseréli vele azt a két pusztát telkét, amelyek István kúriája előtt voltak, cserében két vásárhelyi telket kap.¹⁴¹ E dátum után hamarosan meg is halt, mivel egy 1486.február 19-ei oklevél már néhainak mondja. Az oklevél szerint Gergely fráter, a Kolozsvári Szent Antal tiszteletére emelt domonkos kolostor lakóinak nevében kijelenti, hogy Kiskapusi Gyerewffy Balázs és Inaktelki András kifizették Szamosfalvi István özvegyének: Ilonának a hitbérét és jegyajándékát. Ezeket az özvegy a kolostornak adományozta, és valószínűleg ő is kolostorba vonult.¹⁴² Egy másik oklevél megemlíti István két kiskorú gyerekének a nevét is: Ilona és Skolasztika.¹⁴³

Mivel István fíjúutód nélkül halt meg, vagyonán a család osztozott, ami számos megegyezésre adott alkalmat. Így például 1486-ban a vásárhelyi, valamint az inaktelki Gyeróffyék és Mikola Ferenc között születik meg egy megállapodás melyben felosztják maguk között az Istvántól örökölt szamosfalvi halastavakat (KMKJ II. 2588 sz.).

---

¹³⁹ KMKJ 962 sz.

¹⁴⁰ KMKJ 2371 sz.

¹⁴¹ KMKJ 2393 sz.

¹⁴² KMKJ II. 2562 sz.

¹⁴³ KMKJ II. 2570 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

István leányának: Ilonának a nevével az 1486-os adat után csak majd 1555.június 30-án találkozunk újra. Ekkor, mint Barcsai György felesége tiltja Szamosfalvi Gyerewffy Pált és Mihályt attól, hogy megegyezést kössenek néhai apja kalotaszegi birtokait illetően.¹⁴⁴Sajnos e két adaton kívül semmi más információval nem rendelkezünk Ilona életével kapcsolatba.

Ilona testvére: Skolasztika nevével a már említett, 1486-ban kiadott oklevélen kívül nem találkozunk többé, így csak feltételezni tudjuk, hogy még fiatalon meghalt.

Szamosfalvi István testvéreinek: Péternek, Jakabnak, Zsófiának és Mártának a nevét az 1451.június 6-ai oklevél (KMKJ 962 sz.) említi először. Péter és Jakab nevével utoljára a következő év július 20-án találkozunk,¹⁴⁵így minden bizonnyal még korán meghaltak. Hasonló a helyzet Zsófiával is: e dátum után többé már nem említik a nevét az oklevelek. Mártát utoljára 1460.november 25-én említi egy oklevél, mint Dobokai Lewkes Péter feleségét.¹⁴⁶ Sajnos az ő esetében sem tudjuk elhalálzásának pontos dátumát.

Szamosfalvi Gerew fia: László és Cserényi Margit fiával: Tamással 1460.június 16-án találkozunk először (KMKJ 1458 sz.). Ekkor még anyja tesz a nevében bevallást, ám 1469.október 11-én már nagykorú, mivel ő adja ki nagybátyja, Szamosfalvi János felesége: Luca hitbérét és jegyajándékát a család birtokaiból. Ugyanakkor a kalotaszegi birtokrészeit Szamosfalvi Gerew Antalnak zálogosítja el 25 arany forintért.¹⁴⁷Nevével újra csak 1481.június 30-án találkozunk, mikor is Szamosfalvi Gyerewffy Pál vallja, több más személy társaságában ügyvédjének.¹⁴⁸A következő év szeptember 1-én Szomordoki Mihálynak ad el egy lovat 25 arany forintért, aminek fejében ennek néhány birtokrészét foglalja le.¹⁴⁹Felesége, Somkeréki Erdély István leánya: Anna nevét egy 1483.július 14-ei oklevél említi. Eszerint Tamás 270 arany forintért zálogba adja feleségének az összes kalotaszegi birtokrészét.¹⁵⁰Feleségének apja a kor Erdélyének egyik legbefolyásosabb személye volt ám mivel aktívan részt vett az 1467-es nemesi felkelésben, Mátyás király teljes birtokelkobzással sújtotta.

1486.augusztus 21-én Tamás, mint közbíró vesz részt egy vitás ügy

---

¹⁴⁴ KMKJ II. 5393 sz.

¹⁴⁵ KMKJ 1052 sz.

¹⁴⁶ KMKJ 1485 sz.

¹⁴⁷ KMKJ 1915 és 1916 számok

¹⁴⁸ KMKJ 2324 sz.

¹⁴⁹ KMKJ 2396 és 2397 számok

¹⁵⁰ KMKJ 2457 sz.

Bartha Zoltán: A Gyerőffy család története

---

elbírálásánál,¹⁵¹ majd elég hosszú időre eltűnik az oklevelekből. 1488-ban felfegyverzett kolozsvári polgárok megrohanták szamosfalvi kúriáját ám ő nem lévén otthon, csak feleségét és gyerekeit találták ott, akik elmenekültek a támadók elől.¹⁵² Mikor ismét felbukkan, már 1509-et írnak. Ez év augusztus 7-én Györgyfalvi Kristóffal elcseréli két, Szamosfalván levő két prédiális jobbágytelkét. Ezen kívül még 200 arany forintot is fizet, cserébe Tamás megkapja Kristóf Györgyfalva és Pata birtokbeli összes lakott és pusztas jobbágytelkét és egy erdő részét.¹⁵³ Ugyanabban az évben Vitéz György leányától: Ilonától 200 arany forinton megveszi ennek, szilágycsehi birtokrészét.¹⁵⁴ Nevével utoljára 1510-ben találkozunk, amikor 1523-ban újra felbukkan, már néhainak nevezi az oklevél.¹⁵⁵ Ez utóbbi oklevél említi először fiának: Ferencnek a nevét is, aki Kemény Istvánnak ajándékozza egyik, Szamosfalva határában levő halastavát, amely korábban Réti Balázs jobbágyé volt. Csúcsíves modorban szerkesztett, művészi faragásokkal ellátott mészkő síremléke a kolozsvári Farkas utcai református templomban van. Sajnos a képpel ellentétben, a primitív módon megírt legenda nem árulja el az elhalálozás idejét.¹⁵⁶

Szamosfalvi Gerew fia: Antal és Papfalvi Potenciána fiát: Györgyöt 1460. december 4-én említik először az oklevelek. Ekkor még az ő nevében tiltja apja Farnasi Dénes fiat, bizonyos birtokok elidegenítésétől.¹⁵⁷ Sajnos ez az utolsó dátum, amikor nevével még találkozunk.

Testvérét, Istvánt 1482-as oklevél említi először, mikor is Porkoláb Lászlóné vallja ügyvédjének (KMKJ 2371 sz.). Nevével utoljára 1486. június 23-án találkozunk, amikor is testvéreivel: Péterrel, Skolasztikával, Dorottyával és Klárával közösen tiltja testvérét: Pált, hogy elidegenítse birtokrészeit.¹⁵⁸ Sajnos nem rendelkezünk több adattal további életét illetően, így csak feltételezhető, hogy e dátum után meghalt. Antal harmadik fiának, Péternek a nevével a már említett 1486-os oklevél után 1492. november 27-én találkozunk újra, mikor is, mint Papfalvi László végakaratójának a végrehajtója, és birtokainak a kezelője szerepel testvéreivel: Pállal közösen.¹⁵⁹ A következő év augusztus 25-én Somkői

---

¹⁵¹ KMKJ II. 2611 sz.

¹⁵² Báró Kemény József kéziratos gyűjteménye. A Román Akadémia Kolozsvári Könyvtárában. Dipl. Tans. Suppl. V. 51- 55.

¹⁵³ KMKJ II. 3489 és 3490 számok

¹⁵⁴ KMKJ II. 3500 sz.

¹⁵⁵ KMKJ II 3559 és 3947 számok.

¹⁵⁶ Sándor Imre: *Kolozsvár címeres emlékei*. Kolozsvár, 1920. 12 o.

¹⁵⁷ KMKJ 1489 és 1490 számok

¹⁵⁸ KMKJ II. 2593 sz.

¹⁵⁹ KMKJ II. 2832 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

Menyhárt Mátyásné: Julianna kijelenti, hogy Szamosfalvi Péter és testvére Pál kifizették néhai férje birtokaiból neki járó hitbérét és jegyajándékát.¹⁶⁰ Halálának pontos dátumát nem ismerjük, mivel egy 1503.május 24-én kiadott oklevél már néhainak mondja. Eszerint Ródi Cseh Márk néhány Belső- Szolnok megyei birtokát 80 arany forintért, néhai Pál gyerekeinek: Imrének és Klárának, valamint néhai Péter gyerekének: Mártonnak adja el.¹⁶¹

Pál nevét már egy 1481-es oklevél említi (KMKJ 2324 sz.), melyben több rokonát is ügyvédjének vallja, majd a következő év július 4-én, már özvegy anyjával közösen vallja ügyvédekéneket ugyanazokat a személyeket (KMKJ 2380 sz.). E dátum után az oklevelekben testvérével, Péterrel közösen szerepel. 1499.december 18-án Rewdi Cseh Márk Magyarbos és Walabos (Kolozs megye) birtokbeli örökös részeit 50 arany forinton eladja Pálnak.¹⁶²

Feleségének, néhai Györgyfalvi Bálint leányának: Ilonának a nevét egy 1502.január 2-án kiadott oklevél említi először.¹⁶³ Azonban Pált már a következő év május 24-én keltezett oklevél (KMKJ II.3284 sz.) már néhainak mondja. Ez az oklevél említi meg gyerekeinek: Imrének és Klárának a nevét is. Halála után felesége újra férjhez ment, ezúttal szamosfalvi Pinkóczy Bernáthoz, akivel közösen 1509.december 6-án Szentgyörgyi és Bazini Péter országbírónak, erdélyi vajdának és székely ispánnak 40 aranyforintért eladják Szentmártoni (Torda megye) birtokrészüket.¹⁶⁴

Szamosfalvi Antal két leányának: Klárának és Skolasztikának a nevét csak az 1486-os oklevél említi, így csak feltételezni lehet, hogy még fiatalon haltak meg. A harmadik leány: Dorottya nevével egy 1482.október 8-án kiadott oklevélben találkozunk először,¹⁶⁵ aki ekkor már Csányi Antal felesége. Az oklevél szerint férje épp a küszöbön álló török ellenes hadjáratra indul, és tekintettel a dühöngő pestisre és dögvészre, összes birtokát 170 arany fejében feleségének adja zálogba, reá ruházva összes ingóságát is.¹⁶⁶ Sajnos halálának pontos idejét nem ismerjük, mivel az 1486-os adat után többé nem szerepel az oklevelekben, ugyanúgy, mint férje, aki valószínűleg a hadjárat során halt meg.

---

¹⁶⁰ KMKJ II. 2886 sz.

¹⁶¹ KMKJ II. 3284 sz.

¹⁶² KMKJ II. 3117 sz.

¹⁶³ KMKJ II. 3226 sz.

¹⁶⁴ KMKJ II. 3523 sz.

¹⁶⁵ KMKJ 2412 sz.

¹⁶⁶ KMKJ 2412 és 2413 számok

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

KIHAJT EGY ÚJABB ÁG

Vásárhelyi Gerew fia: Miklós fiának: Jánosnak az életét már bemutattam. Mint mondtam, az oklevelek nem tesznek említést feleségéről, csak a két fiáról: Albertről és Balázsról. Albert neve mindössze egyszer fordul elő az oklevelekben: 1460 májusában őt és több rokonát tiltja Szamosfalvi Gerew fia: István bizonyos szamosfalvi birtokrészek használatától (KMKJ 1442 sz.). Sajnos nem tudjuk mikor született és, hogy miképpen alakult további élete. De mivel a későbbiekben a nevével nem találkozunk, valószínűsíthetjük, hogy még fiatalon elhunyt.

A másik fiú, Balázs neve is az 1460-as oklevélben tűnik fel először, így az ő esetében sem tudjuk pontosan, mikor is születhetett. Amikor neve ismét felbukkan, már 1471.május 7-ét írják, és amikor még vásárhelyi előnévvel szerepel. Ekkor több rokonát is ügyvédjének vallja, míg birtokai oltalmazóinak Vásárhelyi Gerew fiait: Gergelyt és Istvánt nevezi meg.¹⁶⁷ Sajnos az oklevélből nem derül ki, miért volt szükség ezekre az intézkedésekre. A nevével csak 1483.február 26-án találkozunk újra, amikor is ő is részesül több rokona mellett a Gesztrágyi Benedek halála után felosztott birtokokból.¹⁶⁸

Ha eddig Vásárhelyi előnévvel szerepelt, egy 1485.április 20-án kiadott oklevél már Kiskapusi Balázsnak mondja.¹⁶⁹ Így személyében a Gyeróffy család egy újabb, Kiskapusi előnevet viselő mellékágának az alapítóját köszönhetjük.

Balázs minden bizonnyal igyekezett a saját számára összegyűjteni a család más tagjainak, Kiskapuson levő birtokrészeit. Erre vall az 1485.október 5-ei oklevél is, mely szerint két jobbágytelkét elcseréli Szamosfalvi Gergely két pusztatelkével, vállalva a különbözet megadását.¹⁷⁰ A következő év februárjában kifizeti Szamosfalvi István özvegyének, Ilonának a hitbérét és jegyajándékát, amelyek elhunyt férje birtokaiból jártak neki.¹⁷¹ 1486.június 7-én Szamosfalvi Mikola Ferencsel, fogott bírák által kiegyezik Szamosfalvi István elhunytja után a nemzetségre maradt javak és birtokrészek elosztását illetően. Ennek értelmében, Balázs, valamint Vásárhelyi László és Inaktelki András megegyeznek Mikola Ferencsel a szamosfalvi halastavak közös lehalászásáról és a zsákmány felosztásáról.¹⁷²

Balázst 1493-ban Kolozs megye szolgabírójának mondja egy oklevél

---

¹⁶⁷ KMKJ 2004 sz.

¹⁶⁸ KMKJ 2430 sz.

¹⁶⁹ KMKJ II. 2522 sz.

¹⁷⁰ KMKJ II. 2542 sz.

¹⁷¹ KMKJ II. 2562 sz.

¹⁷² KMKJ II. 2588 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

Kemény Péter, Szentpáli Mihály és Budai István társaságában.¹⁷³ 1500.március 28-án volt szolgabírói társának, Budai Istvánnak a fia: Vince, Sárd és Óbuda birtokbeli részeit, valamint ottani kúriáit 600 arany forinton adja zálogba Balázsnak,¹⁷⁴ ami arra vall, hogy jelentős vagyonnal rendelkezhetett, ha ekkora összeget képes volt kiadni. Ugyanaz év július 18-án Inaktelki Ferenctől 51 arany forintért vesz meg két kiskapusi jobbágytelket (KMKJ II. 3137 sz.). Ez az oklevél említi először feleségének, Herceg Advigának, Olnoki (Doboka megye) Herceg Pál leányának a nevét, aki férjével közösen veszi meg az említett jobbágytelkeket, ami arra vall, hogy jelentős hozománnyal bírt. 1504.október 23-án szentmihálytelki Tompa István átengedi Balázsnak és Advigának, ennek Farnason és Valkón levő birtokrészeit, melyeket még néhai Mérai Péter zálogosított el apjának.¹⁷⁵ Kiskapusi Balázs és Herceg Adviga házasságából egy fiú: Imre és egy leány: Katalin született. Egy, 1508-ban kiadott oklevél Miklóst és Zsigmondot, valamint egy leányt: Katalint mondja Balázs gyerekeinek. A nagyobbik fiú nevét egy 1508-as oklevél említi először, de ebben az oklevélben említik utoljára apját, Balázst is.¹⁷⁶

Miklós nevével 1521.augusztus 5-én találkozunk újra, mikor is a török elleni hadjáratba való elindulása előtt feleségének: Orsolyának zálogba leköti vásárhelyi és szamosfalvi birtokait.¹⁷⁷ Miklós még fiatalon elhunyt, mivel egy 1522.augusztus 7-én kiadott oklevél már néhainak nevezi. Ekkor testvére, Zsigmond, kiskapusi kúriájukat és birtokrészüket Markos György kolozsvári bírónak 34 arany forintért veti zálogba.¹⁷⁸ Azonban ez az oklevél hibásan tünteti fel Balázs gyerekeit, a valós helyzetet a továbbiakban fogom bemutatni.

Zsigmondnak a következő év februárjában a Kraszna vármegyei Ratony Páterrel támad nézeteltérése, de Báthory István, nádor és temesi ispán közbelépésére sem tudtak kiegyezni és a végrehajthatatlanul maradt ítéletlevelet az abban megszabott tizenöt nap után a kolozsmonostori konvent visszaküldte a nádornak.¹⁷⁹ Még azon év (1523) június 4-én szerződészerű megegyezést köt, melyben összes birtokát feleségének, Ágotának, aki előzőleg menyőji Désházy Mihály özvegye volt, 300 arany forintért zálogba adja. Kiköti, hogy rokonai csak az említett összeg visszafizetése után vehetik vissza a birtokokat. Ha Zsigmond halna meg

---

¹⁷³ KMKJ II. 2872 sz.

¹⁷⁴ KMKJ II. 3129 sz.

¹⁷⁵ KMKJ II. 3314 sz.

¹⁷⁶ KMKJ II. 3477 sz.

¹⁷⁷ KMKJ II. 3816 sz.

¹⁷⁸ KMKJ II. 3868 sz.

¹⁷⁹ KMKJ II. 3896 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

előbb, összes ingóságát felesége örökölje, és ezért rokonai nem zaklathatják. Ezzel szemben Ágota javai, beleértve a volt férjétől kapott hitbért is, közös leányukra, Annára, vagy ha ő előbb halna meg, Zsigmondra szálljanak. Végül Ágota elengedi Zsigmondnak birtokaiból és javaiból a neki járó hitbért és jegyajándékot azzal, hogy emiatt Zsigmondot és leányukat, Annát sem első házasságából született fiai és leányai, sem ennek rokonai nem zaklathatják.¹⁸⁰ Ugyanazon a napon varzai Vajda Vasile csehi birtokrészeit nem új, hanem Mátyás és László királyok idejében vert 13 és fél arany forintért zálogba adja Zsigmondnak. Két nap múlva, Szamosfalvi Mikola László oláhdezméri birtokrészét 110, ugyancsak Mátyás és László királyok uralkodása alatt forgalomban levő arany forintért veszi zálogba.¹⁸¹ Mindez arra vall, hogy felesége révén jelentős vagyona tehetett szert, amelyből tellett elég nagy kiterjedésű birtokrészek zálogba vételére is.

Birtokszerzési törekvéseit a következő években is folytatta. 1524 júniusában, Ádámosi Horváth Gáspár oláhszentmiklósi (Doboka megye) birtokrészéért 33 régi veretű arany forintot fizet,¹⁸² míg 1525. január 28-án Sombori Benedek és Péter örmezői (Doboka megye) birtokáért 100, ugyancsak régi veretű arany forintot fizet.¹⁸³ 1528. április 18-án Szamosfalvi Mikola István özvegyének: Katalinnak 51 forintot ad kölcsön, melynek fejében lefoglalja az özvegy és gyerekei oláhdezméri birtokát. Ugyanaz év május 13-án Szamosfalvi Gyerewffy Ferenc kiskapusi birtokaiért 45 forintot fizet, melyekből 32 forintot aranyban, míg 13-at jó magyar ezüstben.¹⁸⁴

Egy, 1527. március 15-én kiadott oklevél a családon belül végbement változásokba enged bepillantani. Ha eddig a család minden tagja részesülhetett a különböző módon megszerzett javakból és kiváltságokból, ezen oklevélben rögzített megállapodás szerint ennek vége szakad, ugyanis kimondja, hogy a gyerővásárhelyi vámot, amelyet eddig a család közösen szedett, a jövőben Zsigmond egyedül fogja igazgatni.¹⁸⁵ Ez a tény jelzi a családon belül végbement vagyoni differenciálódásokat, melyek révén egyes személyek jelentős javakra tettek szert, míg mások megrekedtek a kishemesi státus szintjén. Ugyanez az oklevél rendezi a Zsigmond és családja, valamint a néhai vásárhelyi Szalatiel családja között fennálló birtokvitákat, utóbbiak látványos gesztusokat téve kiskapusi rokonuknak: több birtokrészről is

---

¹⁸⁰ KMKJ II. 3928 sz.

¹⁸¹ KMKJ II. 3929 és 3930 számok

¹⁸² KMKJ II. 4024 sz.

¹⁸³ KMKJ II. 4072 sz.

¹⁸⁴ KMKJ II. 4215 és 4217 számok

¹⁸⁵ KMKJ II. 4179 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

lemondanak Zsigmond javára.

Ugyanakkor az oklevél más szempontból is érdekes: amellett, hogy megnevezi Zsigmond másik leányát: Klárát is, ugyanakkor Zsigmond apjának nem Inaktelki Balázst, hanem néhai Gyerewffy Gergelyt mondja, azt a Gergelyt, aki ugyan a szamosfalvi ég tagja, de 1486-ban már Kiskapusi előnévvel szerepel. Sajnos ezúttal is egy igen komoly kihívás előtt állunk: az ellentmondó adatok miatt nehéz eldönteni, végül is Zsigmond kinek a fia, de valószínűnek látszik, hogy mégis a Gergely fia legyen, mivel egy 1532.február 1-én kiadott oklevél Zutori Gyerewffy Imrét mondja Balázs fiának.¹⁸⁶Igy nem csak Zsigmond, de testvére, a fiatalon elhunyt Miklós sem Balázs és Adviga gyereke. A rejtélyre, ha nem is teljesen, az 1538.december 10-én kiadott oklevél derít fényt. Eszerint Gyerómonostori Kabos Ozsvát, gyerekei, valamint felesége: néhai Zutori Jánosnak, néhai Gyerewffy Gergely leánya: Márta és idősebb Vajda Vasile felesége: néhai Gyerewffy Gergely leánya: Katalin nevében is bevallást tesz. Kijelenti, hogy Kiskapusi, néhai Gyerewffy Gergely fia: Zsigmond, jó magyar pénzben számított 100 forint készpénzzel és két lóval kifizette a Gyerewffy Gergely birtokaiból nekik járó leánynegyedét. Zsigmond valószínűleg ezután rövidesen meg is halt, mivel ez az utolsó dátum, amikor neve előfordul az oklevelekben.

Ugyanakkor egy 1540.május 27-én kiadott oklevél már Magdolnát nevezi meg özvegyének,¹⁸⁷ ami feltételezi, hogy első felesége halála után újra megnősült. Zsigmond két leánya nevét nem említik többet az oklevelek, ezért nem tudjuk hogyan alakult az életük.

A valószínűleg a Szamosfalvi család tagjaként feltüntetett Gergelyt egy 1486-os oklevél említi először Kiskapusi előnévvel. Azonban az oklevél a Szamosfalvi családba tartozó Tamás társaságában tünteti fel, míg Kiskapusi Balázst és Inaktelki Andrást és Vásárhelyi Lászlót külön említi, ezzel is jelezve, hogy két, teljesen különböző családról van szó (2629 sz.). A következő év március 20-án keltezett oklevél már együtt említi a két, Kiskapusi előnevet viselő Gyeróffyt (2637 sz.).

Gergely néhai Kémeri Miklós leányát: Katalint vette feleségül, ezt egy 1493.április 19-én kiadott oklevél árulja el. Eszerint a nagyfalúi Szent Máriáról elnevezett pálos kolostor perjelje, Pál fráter visszaadja a Kémeri család tagjainak, (köztük Gyerewffy Gergelyné: Katalinnak is) Lekmer felét, minthogy a család megfizette a kolostornak a 200 forintnyi zálogösszeget.¹⁸⁸ A kettejük házasságából született Benedek nevét egy,

---

¹⁸⁶ KMKJ II. 4373 sz.

¹⁸⁷ KMKJ II. 4755 sz.

¹⁸⁸ KMKJ II. 2858 sz.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

ugyanaz év április 29-ei oklevél említi.¹⁸⁹ Azonban ez a fiú még kiskorúan elhunyt, mivel ezután nem találkozunk a nevével. Sajnos halálának pontos dátumát nem ismerjük, azonban az 1527-ei egyesség már néhainak mondja (KMKJ II. 4179 sz.). Ugyanakkor ez az oklevél Zsigmondot nevezi meg fiának, míg az 1538-as oklevél a két leányát: Mártát és Klárát említi meg (KMKJ II. 4669 sz.) . Kiskapusi

Balázs fia, Imre neve egy, 1524.május 11-én keltezett oklevélben szerepel először, mint Zutori Gyerewfy Imre. Ennek az a magyarázata, hogy zutori Siroki Mátyás leányát: Orsolyát vette el feleségül és a család nem az a férj birtokain, hanem a feleség által örökölt faluban telepedett le. Az oklevél szerint Orsolya és férje kiegyeznek a Kémeri család tagjaival, lemondva javukra az Almás patakon épült malomról. Cserében a család szántóföldeket és kaszálókat ad, ugyanakkor Siroki Ferenc vállalja, hogy abban az esetben, ha Orsolya és férje új malmot akarna építeni, ő állja ennek a faanyagát.¹⁹⁰ Úgy tűnik Orsolya férje hatalmas vagyont örökölt felesége keze által, amellyel szabadon akart rendelkezni. Ez ellen felesége erélyesen tiltakozott, amint az egy, 1525.június 10-én kiadott oklevélből kiderül. Eszerint Orsolya ellent mond annak a megegyezésnek, amelyet férje Szentpáli Andrással és Kémeri Jánossal kötött fogott bírák előtt az Almási várban az ő birtokaira vonatkozóan, minthogy erre nem adott neki felhatalmazást.¹⁹¹

Ugyanaz év júniusában Siroki Imrétől foglal el egy kaszálót, amit kerítéssel vesz körbe, és ezt Szapolyai János erdélyi vajda ítéletlevele után sem hajlandó visszaadni. Ebben Somi Gáspár a pártfogója, akinek ugyanaz nap (június 29) az összes, apjától örökölt birtokrészét régi jó magyar ezüstpénzben számított 100 forintért zálogba adja. Ugyanakkor felesége, Orsolya azt a nemes kúriáját, ahol akkor laktak és Zutor, Középlak és Oláhnyerce helységekben, zálog útján bírt birtokait 400 forintért adja zálogba ugyanannak a Somi Gáspárnak és feleségének. Csak nekik adja el 110 forintért a dezsófalvi és kökénypataki birtokrészeit.¹⁹² Imre valamikor 1533 elején vagy az azelőtti év végén halhatott meg, mivel 1532 januárjában még élt, ám egy 1533.június 26-án kiadott oklevél már néhainak mondja.¹⁹³ Ez az oklevél tesz említést először Imre és Orsolya gyerekeiről: Ilonáról és Borbáláról. Imre halála után Orsolya ismét férjhez ment, ezúttal Kovács Barnabáshoz.¹⁹⁴ Ha Ilona neve nem fordul elő többet az oklevelekben,

---

¹⁸⁹ KMKJ II. 3015 sz.

¹⁹⁰ KMKJ II. 4008 sz.

¹⁹¹ KMKJ II. 4098 sz.

¹⁹² KMKJ II. 4105, 4106, 4107, 4108, 4109 és 4110 számok

¹⁹³ KMKJ II. 4425 sz.

¹⁹⁴ KMKJ II. 4494 sz.

Bartha Zoltán: A Gyerőffy család története

---

ellenben ugyanazok elárulják, hogy Borbála Szentgirolti László deák felesége lesz. Nevével 1546-ban találkozunk utoljára, amikor is ügyvédet vall.¹⁹⁵

Kiskapusi Balázs leánya: Katalin a már említett 1533-as oklevél szerint (KMKJ II. 4425 sz.) Bikali Vitéz Tamás felesége lett. Sajnos ezen az adaton kívül további információkkal nem rendelkezünk további sorsát illetően.

Ugyanaz az 1533-as oklevél megemlíti Kiskapusi Gyerewfy Jeromos nevét is. Sajnos az adatok hiánya miatt képtelenség megállapítani kivel is van dolgunk, kinek a fia és miként alakult az élete. Pont ezért neve nem szerepel a családfán, hanem külön tüntettem fel.

CSALÁDON BELÜLI VITÁK

Kiskapusi Balázs és Zsigmond gyermekeiben kihalt a Kiskapusi előnevet viselő ág, míg az Inaktelki család Mihály személyében folytatódott tovább az új, megváltozott világban, amit Erdélyi Fejedelemség néven nevez a történetírás.

A család főágát képező Vásárhelyi családot 1490-ben, Mátyás király elhunytakor György fia: Szalatiel képviselte. Ekkor már kezdtek megmutatkozni a régi világ pusztulásának jelei, ám még senki sem sejtette a bekövetkező katasztrófát: a török hódítás nyomán az ország három részre szakadását.

A Mátyás király

halálát követő, az ország életét meghatározó események a hegyekkel körülvett Erdélyben, és ezen belül is a hegyek lábainál meghúzódó Gyerőffy birtokokon jóval később éreztették hatásukat. A török betörések ezt a vidéket még nem érintették és az 1514-es események sem terjedtek ki ide. Mindez nem jelenti azt, hogy a folyamatok, amelyek megváltoztatták az addigi békés életvitelt, ne gyűrűztek volna be ide is. Mindezt talán Vásárhelyi Gyerőffy Szalatiel életének a bemutatásával lehet a legjobban szemléltetni.

Szalatiel apja, Vásárhelyi Gyerewffy György halálának pontos dátumát nem ismerjük, viszont bizonyos, hogy 1487 elején már halott volt, mivel egy, ezen év március 20-án kiadott oklevél már néhainak mondja (KMKJ II. 2637 sz.). Felesége, Ródi Cseh Ilona csakhamar ismét férjhez ment, ezúttal Szomordoki Mihályhoz, aki a kiskorú Szalatiel és testvérei: Miklós, Ilona és Fruzsina nevelőapja lesz. Ez egy 1499. október 16-án keltezett oklevélből derül ki. Eszerint, említett Szomordoki Mihály több falubeli birtokrészeinek felét átengedi, néhai Gyerewffy György leányának: Fruzsínának, akit gyermekkorra óta ő nevelt. Mindezt azért

---

¹⁹⁵ KMKJ II. 4802 és 4891 számok

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

teszi, mert Fruzsina és az anyja javait maga számára használta fel.¹⁹⁶ Az oklevél megnevezi Fruzsina férjét is: Fejérdi Albertet. Eszerint Gyerewffy György leánya valamikor 1470 után születhetett, majd első férje halála után Csányi Lőrinc felesége lett. Fruzsina 1521-ben még életben volt, mivel egy, ezen év december 14-én kiadott oklevél még említést tesz róla. Az oklevél szerint testvére, Szalatiel az ő, valamint húga, Ilona nevében is tiltja Thothpronai Cherubint, hogy bizonyos birtokrészeit elidegenítse Gerendi Lászlónak.¹⁹⁷ Ezután hamarosan meghal, mivel a következő év február 15-én fiai: György és Lázár, éretlen korokra való tekintettel, testvére, Szalatiel védelme alá helyezik magukat, mivel ekkor már apjuk sem élt.¹⁹⁸

Szalatiel másik húgának: Ilonának a nevével a fentebb említett 1521-es oklevélen kívül nem találkozunk, így semmit sem tudunk életéről. Hasonló a helyzet Gyerewffy György másik fiával: Miklóssal is. Mikor 1500.november 1-én, először találkozunk a nevével, már valószínűleg nagykorú. Ekkor ő és testvére Szalatiel, Inaktelke, Sztána, Kiskapus, Szamosfalva, Pányik Bedecs és Oláhkapus birtokbeli részeit testvéri szeretetből egymásnak vallják örök időre.¹⁹⁹ Ezután, valószínűleg még fiatalon meghalt, mivel többé nem találkozunk a nevével az oklevelek megsárgult lapjain.

Vásárhelyi

Szalatiel pontos születési idejét nem ismerjük. Valószínűleg még gyerek lehetett mikor apja meghalt és anyja Szomordoki Mihály felesége lett. Neve az oklevelekben a fentebb említett, ő és testvére közötti osztozkodás révén fordul elő először. A megváltozott gazdasági és politikai viszonyok között igyekezett minél jobban megnövelni birtokait és ezért konfliktusba keveredett rokonaival. Először Vásárhelyi Lászlóval támad vitája, melyet 1507.december 1-én a kolozsmonostori konventben megegyezéssel zárnak le. A vita valószínűleg hatalmas méreteket ölthetett, ha maga az alvajda, Héderfájay Barlabassy Lénárd ad utasítást ennek megoldására.²⁰⁰ Úgy tűnik a vita ennek ellenére sem szűnt meg, mivel 1511.szeptember 6-án II. Ulászló király, mivel egy meg nem nevezett rokonát véresre sebezte, összes birtokét elkobozza Szalatielnek, és azokat Drágffy János királyi étekgónak adja.²⁰¹ A rendeletet minden bizonnyal nem ültették életbe, mivel Szalatiel a továbbiakban is birtokos marad ugyanazokban a falvakban. 1519-ben

---

¹⁹⁶ KMKJ II. 3110 sz.

¹⁹⁷ KMKJ II. 3825 sz.

¹⁹⁸ KMKJ II. 3843 sz.

¹⁹⁹ KMKJ II. 3152 és 3153 számok

²⁰⁰ KMKJ II. 3456 és 3458 számok

²⁰¹ Csánki Dezső: *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*. V. kötet 491 o.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

Inaktelki Ferencsel támad nézeteltérése, akit úgyszintén megver és véresre sebez. Végül Szapolyai István erdélyi vajda közbelépése nyomán kiegyeznek, Szalatiel 12 arany forintot fizetve Ferencnek.²⁰²

Szalatiel 1516- ben megnősül, felesége néhai Szilvási Ambrus leánya: Ilona lesz, aki korábban néhai Szilvási Chezliczky Mátyás felesége volt. Előző házasságából Ilonának két fia: András és János született, akik azon év (1516) június 16-án kiegyeznek anyjukkal és mostohaapjukkal a Szilvási Ambrus után maradt javakat illetően, átadva anyjuknak az őt megillető leánynegyedét, valamint hitbérét és jegyajándékát. Ezen kívül Ilona megkapja Oláhszentkirályt és Szentjakab egyes részeit is. Ugyanakkor a két testvér, fiatal koruk miatt, birtokaik védelmét mostohaapjukra bízzák.²⁰³Egy év múlva Ilona az apjától örökölt birtokokat átengedi fiainak, cserében megkapva Szentkirály és Szentjakab (mindkét falu teljesen román lakosságú volt akkor) teljes birtokjogát.²⁰⁴Szalatiel és Ilona házasságából két fiú: Gáspár és Boldizsár (nevüket az 1521.december 14-ei oklevél- KMKJ II. 3825 sz.), valamint egy leány: Anna szüle-tett.

Szalatiel nem csak a rokonai kárára igyekezett kiterjeszteni birtokait, hanem vásárlás révén is. Így, 1523.január 2-án Túri Péter özvegyétől: Margittól 150 arany forintért megveszi annak Kalotaszentkirályi birtokrészét, majd néhány nap múlva, január 17-én Gerendi László, ródi birtokrészéért fizet 300 aranyforintot.²⁰⁵Azonban úgy tűnik ez a vásárlása ismét vitát szült, mivel 1524.szeptember 29-én Héderfájay Barlabassy Lénárd erdélyi alvajda felkéri Szentpáli Andrást és Sárdi Hacza András, hogy a kolozsmonostori konvent előtt, mint fogott bírák tegyenek bevallást a Szalatiel és Gerendi László közötti perben hozott döntésüket illetően. Az alvajda felszólítására október 9-én tesznek eleget, kijelentve, hogy a két fél megegyeztet, hogy a következő aratásig a vajda vagy az alvajda széke elé járulnak vitás ügyeik rendezése végett.²⁰⁶

1525.május 12-én felesége első házasságából született fiait: Szilvási Andrást és Jánost tiltja, hogy elidegenítsék felesége Szentjakab nevű birtokát Tomori István erdélyi alvajdának, ám már november 17-én kiegyezik az alvajdával, 240 jó ezüstpénzen eladva annak felesége birtokát. ²⁰⁷Ugyanazon a napon rokonától, Szamosfalvi Gyerewffy Imrétől 50 forint fejében zálogba veszi annak, Bedecs és Pányik

---

²⁰² KMKJ II. 3741 és 3742 számok

²⁰³ KMKJ II. 3613 és 3614 számok

²⁰⁴ KMKJ II. 3646 sz.

²⁰⁵ KMKJ II. 3888 és 3894 számok

²⁰⁶ KMKJ II. 4046 és 4048 számok

²⁰⁷ KMKJ II. 4098 és 4128 számok.

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

birtokbeli részeit.²⁰⁸

Azonban Szalatiel hamarosan meghal és felesége 1527.március 15-én arra kényszerül, hogy átengedje Kiskapusi Zsigmondnak a vásárhelyi vám teljes bevételét, valamint bizonyos, még néhai férje által szerzett birtokrészeket (KMKJ II. 4179 sz.). 1530.június 15-én Ilona és fiai visszaadják azokat a birtokrészeket is, melyeket Szamosfalvi Pál zálogosított volt el Szalatielnek. Cserében Szamosfalván egy puszta jobbágytelket kapnak, Szamosfalvi Ferenc (Pál testvére) vállalva, hogy az évi osztásokkor e puszta telekhez is adnak szántót, kaszálót és legelőt.²⁰⁹

Szalatiel és Ilona leányának: Annának a nevével 1525.május 12-én (KMKJ II. 4089 sz.) találkozunk először, majd az 1527.március 15-ei (KMKJ II. 4179 sz.) adat után többé nem tesznek róla említést az oklevelek, ami arra enged következtetni, hogy még kiskorúként meghalt. Hasonló a helyzet testvérével: Boldizsárral is, akinek a nevét 1521.december 14-én (KMKJ II. 3825 sz.) említik először. A fentebbi két oklevélen kívül, neve az 1530.június 15-ei (KMKJ II. 4304 sz.) oklevélben fordul elő utoljára. Így csak feltételezni tudjuk, hogy ő is még kiskorú lehetett, amikor meghalt. A másik fiú, Gáspár nevével 1521-ben találkozunk először. Apja halálakor valószínűleg még kiskorú, mivel anyja az ő, és testvére nevében köti meg a megegyezéseket a kiskapusi és szamosfalvi rokonsággal. Gáspár majd az 1541-es események után létrejövő Erdélyi Fejedelemségben fog fényes karriert befutni, ezért élete bemutatásával majd egy későbbi dolgozat keretein belül fogok foglalkozni.

Szamosfalvi Gyerewffy Tamás és Erdélyi Anna fia: Ferenc nevével 1523.augusztus 24-én találkozunk először, mikor is egy halastavat adományoz Szamosfalva határában Kemény Istvánnak.²¹⁰ 1527.április 29-én vásárhelyi Gyerewffy Lászlónak adja bedecsi jobbágytelkének felét. Cserében megkapja László szamosfalvi puszta jobbágytelkét. Emelet kap még 40 forintot és elengedi László 50 márka ezüst adóságát is.²¹¹ Valószínűleg 1530 végén halhatott meg, mivel ez év június 15-én kiadott oklevél szerint még életben volt (KMKJ II. 4304 sz.). Ellenben az 1531.május 2-ai oklevél már néhainak nevezi.²¹² Valószínűleg nem volt nő, mivel egyetlen oklevél sem tesz említést feleségéről. Halálával a szamosfalvi család egy másik ága is kihalt, vagyont a család többi tagjai örökölték. Ez a már említett oklevélből derül ki, amely szerint a már

---

²⁰⁸ KMKJ II. 4127 sz.

²⁰⁹ KMKJ II. 4304 sz.

²¹⁰ KMKJ II. 3947 sz.

²¹¹ KMKJ II. 4187 sz.

²¹² KMKJ II. 4350 sz.

Bartha Zoltán: A Gyerőffy család története

---

korábban, ugyancsak utódok nélkül elhunyt Imre vagyona is a Gyerőffy rokonságra szállt. Imre volt feleségének: Kemény Ilonának a testvérei lemondanak hűguk nevében a pereskedésről, megelégedve ennek hitbérével és jegyajándékával.

Imre az 1502 körül elhunyt Szamosfalvi Pál és Györgyfalvi Ilona fia volt, nevével 1503-ban találkozunk először. 1525-ben kalotaszegi birtokait jó magyar ezüstpénzben számított 50 forintért Vásárhelyi Szalatielnek adta zálogba (KMKJ II. 4127 sz.). Rövidesen e dátum után meg is halt, mivel egy, 1527.december 10-én kiadott oklevél már néhainak nevezi. A vagyontát unokatestvére, Ferenc örökölte, és aki ezeket Imre testvéreinek: Klárának 300 forintért zálogba adta.²¹³ Imre hűgát: Klárát is az 1503-as oklevél említi először. Mikor 1527-ben újra felbukkan, már Hélyasfalvi Pál felesége. Sajnos ennél többet nem árulnak el róla az oklevelek.

Szamosfalvi Péter fiának: Mártonnak a neve a már említett 1503-as oklevélben bukkan fel először. Nevével utoljára 1510-ben találkozunk, amikor is kijelenti, hogy Szamosfalvi Gyerewffy Tamás a sajátjához hasonló gondossággal kezelte, gyarapította birtokait apja halála után. Ezért felmentnek nyilvánítja a jobbágyai körében elkövetett bírságszedéssel, adóbehajtással, jövedelem-kezeléssel kapcsolatosan később esetleg hálátlanul támasztandó követeléseitől.²¹⁴ Az oklevelekből nem derül ki Márton feleségének a neve. Gyerekeire: Mihályra és Pálra is csak közvetett módon utalnak a források (egyetlen oklevél sem mondja ki, hogy a két személy Márton gyerekei volnának).

A két testvér nevét leghamarabb az 1531.május 2-ai osztozkodásról kiállított oklevél említi.²¹⁵ Még ugyanaz év június 13-án Mihály a családi birtokokból való részeit 200 forintért zálogba adja Gyulai Jánosnak.²¹⁶ 1533-ban már testvérét, Pált is megemlítik az oklevelek. Ekkor, más rokonuk mellett, az ő nevükben adja el Vitéz Tamás a szentgyedi (Doboka megye) birtokrészeit Kendy Ferenc erdélyi alispánnak.²¹⁷ 1538.január 20-án Mihály, mint királyi ember szerepel egy birtokba ültetési eljárásnál.²¹⁸ Ez arra enged következtetni, hogy Szamosfalvi Gyerőffy Mihály és Vásárhelyi Zsigmond ekkor I. János király hű emberei voltak. Mivel a két testvér életútja megváltozott díszletek között, az Erdélyi Fejedelemségben folytatódik, ennek tovább követése egy későbbi tanulmány tárgyát fogja majd képezni.

---

²¹³ KMKJ II. 4197 sz.

²¹⁴ KMKJ II. 3559 sz.

²¹⁵ KMKJ II. 4350 sz.

²¹⁶ KMKJ II. 4353 sz.

²¹⁷ KMKJ II. 4425 sz.

²¹⁸ KMKJ II. 4625 sz.

Bartha Zoltán: A Gyerőffy család története

Az Erdélyi Fejedelemség lesz majd az a terület ahol a Gyerőffyek, a családjuk múltjának és vagyonának köszönhetően kimagasló politikai karriert fognak elérni. Ha nem is fognak feljutni a politikai ranglétra legmagasabb fokát képviselő fejedelmi székig, mint a nemzetségükbe tartozó Győrmonostori Kemény János, mégis fontos szerepet fognak játszani a kicsiny ország életében. Egészen 1718-ban bekövetkező kihalásukig a Gyerőffyek több Kolozs, Doboka és Torda vármegyei ispánt, fejedelmi tanácsost és követet fognak adni Erdélynek. A család tagjai mindvégig megmaradnak a fejedelmi udvar hűségese alattvalóinak és ez elismerést hozva szám

RÖVIDÍTÉSEK

Er. Okmt. : Erdélyi Okmánytár

KMKJ és KMKJ II.: Jakó Zsigmond: *A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei*. I. és II. kötet.

o. : oldal

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

---

sz.: szám

Uo.: ugyanott

KÖNYVÉSZET

Forrásmunkák

Anjou- kori oklevéltár- főszerkesztő Kristó Gyula. Budapest- Szeged, Akadémiai Kiadó, 1990.

Anjou- kori okmánytár- szerkeszti Nagy Imre. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia könyvkiadó hivatala, 1883.

Erdélyi okmánytár II. kötet, 1301- 1339- regesztákban jegyzetekkel közléteszi Jakó Zsigmond. Budapest, Magyar Országos Levéltár, 2004.

Okmánytár a Tomaj nemzetségbeli Losonczi Bánffy család történetéhez- szerkeszti Dr. Iványi Béla. Budapest, Magyar Királyi Udvari Könyvnyomda, 1928.

Folyóiratok

Genealógiai Füzetek- Családtörténeti folyóirat. Kolozsvár, 1913- tól.

Századok- a Magyar Történelmi Társulat közlönye. Budapest, 1867- tól.

Történelmi Tár- kiadja a Magyar Történelmi Társulat közvetítése mellett a Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága. Budapest 1878-tól.

Turul- a Magyar Genealógiai Társaság közlönye. Budapest, 1883- tól.

Levéltári forrásanyagok

Kemény család levéltára- a Román Állami Levéltár Kolozsvári Intézetében. 8- as számú fond jegyzék. *Kemény József kéziratoss gyűjteménye- a Román Akadémia Kolozsvári Könyvtárában.*

Szakirodalom

Beke Antal: *A kolozsmonostori bencés apátság jegyzőkönyvei.* Budapest, Athenaeum Társaság Könyvnyomdája, 1898. Csánki Dezső: *Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában, I.- V. kötet.* Budapest, Akadémiai Kiadó.

Engel Pál: *Magyarország világi arhantológiája, 1301- 1457.* Budapest, História, MTA Történelemtudományi Intézete, 1996.

Gyóffy György: *Az Árpád- kor történeti földrajza, I- IV. kötet.* Budapest, Akadémiai Kiadó, 1980.

Jakó Zsigmond: *A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei, 1289- 1556.*

Bartha Zoltán: A Gyeróffy család története

I.- II. kötet. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1990.

Kemény János: *Önéletírás és válogatott levelek*- kiadja V. Windisch Éva.
Budapest, Magyar Századok, 1959.

Kemény József: *Notitia historiae diplomatica arhivi Capituli Albensis*.
Cibinii, 1836. Kempelen Béla: *Magyar nemes*

családok. Budapest, Gril Károly könyvkiadó vállalata, 1911.

Kővári László: *Erdély nevezetesebb családai*. Kolozsvár, 1854.

Nagy Iván: *Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi*
táblázatokkal, I.- IX. és pótkötet. Budapest, 1857- 1868.

Mikola László: *Historica genealogico- Transsylvanica etc*. Magánkiadás,
1731. Dr. Petri Mór: *Szilágy vármegye*

monográfiája. Budapest, Franklin Társulat nyomdája, 1904.

Sándor Imre: *Kolozsvár címeres emlékei*. Kolozsvár, 1920.

Tanulmányok, szakdolgozatok.

Jakó Zsigmond: *A Farnasi Veres család*- in *Emlékkönyv Imreh István*
nyolcvanadik születésnapjára. Kolozsvár, 1999.

Kemény József: *Heraldikai értekezés a Magyargyerőmonostori*
Kemények címerében levő szarvasról- in *Tudományos Gyűjtemény*.
Budapest, 1830.